

La plaça Nova

Diversos rumors que han circulat darrerament pel poble, corroborats pel fet que en el ple extraordinari del 1er de desembre surt el tema a l'ordre del dia, apunten a què la remodelació de la plaça Nova esta en vies de solució. Com que a l'hora de dur la revista a la impremta encara no s'havia fet el ple, no sabem exactament quan ni com es dura a terme aquesta remodelació, però, empesos per l'oportunitat del tema, ens atrevim a apuntar com i quan pensam que no s'hauria de fer.

En primer lloc, ja que hem hagut d'aguantar cinc anys amb la plaça d'aquesta manera, pesam que ara l'arranjament no s'hauria de fer a lo aviat, aprofitant que s'atraquen les eleccions municipals. L'objectiu dels nostres polítics hauria d'esser la plaça Nova, i no ens referim, naturalment, a la "plaça nova" que obtendran els regidors la primavera que ve, ja que mentre aquella serà per sempre, aquesta només durarà quatre anys, i una errada en aquest sentit l'haurém de pagar tota la vida.

En segon lloc, ja que es presentaren quatre propostes -que foren publicades en el llibre del Centenari-, consideram que hi hauria d'haver un debat públic sobre quina és la més adequada. I no basta que ho diguin els qui actualment comanden, ja que serà un espai importantíssim que utilitzarà tot el poble, i, per tant, hauria d'esser tot el poble el qui hauria de tenir l'oportunitat de dir-hi la seva.

En tercer lloc, som dels que pensen que com més gran pugui esser la plaça, millor, per la qual cosa creim que no s'hauria de conservar la casa de "S'Escaleta"; entre ca ses Monges, l'antiga apotecaria, potser l'estació... l'Ajuntament disposa -o disposarà- de massa cases velles que no reuneixen les condicions òptimes per a l'ús que se les ha destinat. Afegint-n'hi una altra, segons el nostre veure, cometrem un error, ja que estam molt més necessitats de grans zones verdes dedicades a l'esplai de la gent.

I, finalment, seria imprescindible que totes les gestions s'efectuassin amb absoluta transparència, sense comanar cap tipus de feina abans que el plenari ho hagi aprovat per majoria. Altrament, la gent podria sospitar que darrera el projecte de remodelació de la plaça s'hi podrien amagar obscurs intercanvis polítics o econòmics de cara a les vinents eleccions.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Novembre de 1994.

Número 210.

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: *Associació Cultural Flor de Card*

CIF: G07606185

Imprimeix: *Impremta Muntaner* (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

COL.LABOREN

		Portada
Josep Cortès	Normes	
	Crònica informal	11
	Tal dia com avui	24
	Estampes llorencines	28
Jaume Salas	Quatre paraules...	3
Guillem Pont	En Mauri	4
Varis	Batec	6
PSM	Carreteres	8
M. Caldentey	Conflictes lingüístics	9
M.I. Pont	Biblioteca	10
Miquel Galmés	L'alcohol...	12
Manel	Lira d'or	13
Jaume Galmés	Centenaris poètics	14
J. Rosselló-Màrvel	Traduccions	16
Xavier Morell	Viatge a l'Estació Z	16
Simonet/Nicolau	Demografia	17
Ignasi Umbert	El català...	18
Ramon Rosselló	Història	19
Eduard Perales	Any internacional...	20
	Filatèlia	21
Maria Barceló	Clara	22
Josep Cerdà	El sínode	24
Xesc Umbert	El temps	25
Maria Galmés	Si lleu...	26
	Comptabilitat	
Isabel Nicolau	Distribució	

Quatre paraules sobre la publicació del llibre "Conjunt d'estudis sobre cent anys d'autonomia municipal"

Jaume Salas Melis

A hores d'ara, després de gairebé quatre mesos de la publicació del llibre *"Conjunt d'estudis sobre cent anys d'autonomia municipal"*, qui més qui manco haurà sentit parlar del polèmic *"llibre del Centenari"*.

Després de fullejar-lo amb una mica d'interès, qualsevol persona s'haurà pogut adonar de la mala qualitat general de les fotografies i de la fràgil enquadernació. Tot i que això és una característica que afecta tot el llibre, hi ha una sèrie d'errades que m'atanyen i que m'agradaria aclarir.

Com a responsable de la part titulada *"L'Arquitectura i l'evolució urbanística"* em consider (juntament amb na Isabel Moll, responsable de l'apartat *"Població i recursos, 1818-1960"*, com un dels més afectats per la manca de coordinació i mala qualitat de la impressió. Per tant, hi ha una sèrie d'aclariments i puntualitzacions a fer per poder deixar mínimament correcta una feina feta amb molta cura i que ha estat salvatgement trastocada.

Aquestes puntualitzacions s'han de fer perquè són bàsiques per a la comprensió correcta del text, i perquè de cara al futur aquest llibre no esdevingui un document mancat de rigor per la falta de precisió tècnica.

Després d'haver-hi treballat durant tant de temps i haver-lo preparat amb tanta il·lusió, la decepció soferta ha estat majúscula en veure el resultat final. La veritat és que en aquest moment no tenc gaires ganes de cercar ni demanar responsabilitats a ningú, perquè em sembla que seria fer retxes dins l'aigua. Tan sols vull manifestar amb aquest escrit el meu desacord amb la falta de rigor tècnic-científic demostrat per qui al final se n'hagi encarregat de la feina.

Després de recollir unes fotografies inèdites de Sant Llorenç i haver aconseguit fotografiar uns plànols antics (que degut al pas dels anys la tinta és gairebé imperceptible) i haver intentat la seva reproducció amb la major definició i màxima fidelitat possible, s'ha produït una impressió tan dolenta de les fotografies que anul·la tota la feina feta anteriorment. D'això se'n de-

riva una manca total de sensibilitat i criteri a l'hora de fer el fotolit per imprimir el llibre. Així, la majoria de les fotografies tenen un valor purament simbòlic degut a la gairebé impossibilitat de desxifrar-ne el seu contingut. Fixau-vos, sobretot, amb les nùms. 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 38, 39, 43, 54 i 57.

A part d'això, que és un dels trets més visibles, hi ha una sèrie d'errades que cal advertir per a qui vagi més lluny i entri en la lectura i comprensió dels gràfics i quadres. Les errades, perfectament subsanables amb una mica més de control per part dels editors, poden agrupar-se en dos tipus:

1.- Errades tècniques

1.1: A causa de la manca de contrast del fotolit, desaparició de la trama dels plànols 4 i 19, que romanen totalment sense informació i, per tant, HAN PERDUT TOT EL SEU VALOR CIENTÍFIC.

1.2: Impossibilitat de desxifrar el plànol 21, corresponent a la parcel·lació dels terrenys d'es Campet per mor de la "vibració" del fotolit a l'hora de la impressió.

1.3: Situació en sentit contrari a l'obertura de la pàgina dels plànols 5, 7, 10 i 27, la qual cosa obliga a anar girant el llibre un cop cap a un costat i un cop cap a l'altre. Evidentment, hauria estat molt més comprensible l'ordenació de tots els plànols en el mateix sentit (sentit d'obertura del llibre) com seria lògic.

1.4: Barreja de fotos que no estan situades al seu lloc, encara que conservin el peu de foto ben posat. La fotografia núm. 9 es troba situada al llibre abans que els plànols 7 i 8. La 12 està abans que la 11.

1.5: La fotografia 56 ESTÀ EQUIVOCADA i han repetit la 49, tot i que el peu de foto de la 56 és el que li correspon.

1.6: Errada ortogràfica al text de la fotografia 46, on s'ha de corregir la paraula *hitoricista* per *historicista*. El peu de foto correcte seria: *"L'edifici de la "la Caixa" és segurament la construcció més representativa de l'arquitectura historicista de principis de segle a la nostra vila"*.

2.- Errades de manca de criteri

2.1: Al plànol 51, imprès a doble pàgina, referit als alçats comparatius de l'evolució de les façanes tradicionals, hi ha un DESORDRE TOTAL. Evidentment, seria d'esperar una successió correlativa de les diferents fases, mentre que s'han ordenat d'una manera arbitrària. La successió impresa és la següent: 1, 2, 5, 6, 3, 4, 7, 8, quan, lògicament, la correcta hauria estat 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 8. I això que els números que hi ha devora cada façana són grossos. Imaginau si els arrib a fer petits!

2.2: El plànol 61, corresponent a la proposta d'intervenció per a la plaça Nova, de Jaume Salas, s'han orientat els dos plànols de planta en sentit contrari. A un, l'església queda al costat dret mentre que a l'altre quda al costat esquerre, cosa que dificulta la comprensió del projecte. Però el més greu és que la perspectiva adjunta està a l'inrevés, i, per tant, l'espai que s'ofereix al lector NO EXISTEIX i proporciona una imatge totalment distorsionada de la plaça.

Des del meu punt de vista seria molt recomanable una segona impressió del llibre, perquè, a part de les esmenes fetes en aquest escrit, hi ha totes les comentades per Josep Cortès en el seu article titulat *"Entorn del llibre del Centenari"* publicat al núm. 20 de la revista *Flor de Card* (1994). Si això no fos possible, com a mínim hi hauria d'haver una segona impressió de les fotografies i gràfics, per tal d'aferrar-los damunt els que estan malament. Pens que aquesta segona opció és fàcilment executable amb una mica de bona voluntat per part de l'Ajuntament, i demostrar que rectificar és de savis.

En Pedro "Cosme"

En Pere Baucà és mort.

La notícia no em sorprèn, feia mesos que no el veia, però sabia que el càncer feia la seva via.

Després de la seva primera i llarga estada en el centre hospitalari semblava que havia renascut l'esperança, en els darrers dies, i més concretament el dia de la rua i mentre esperava l'arribada dels músics, vaig parlar amb ell i semblava ferit, però animat "...*encara tenc molèsties, però pareix que sa cosa va bé... he passat pena, però diuen que no és dolent...*".

Els músics de la banda, de la seva estimada banda, obren l'acompanyada en el darrer trajecte. Una companya plena de sentiment, talment el que ell hi solia posar en casos semblants.

Aquest dolç crepuscle tardoral tinc de colors el paisatge, i el pensament tresca els records. Certament, no vàrem ésser mai ni bons ni grans amics. D'ençà d'aquella llunyana discussió en el si del Club Card sobre si la banda havia de cobrar o no una actuació, hi havia un esqueix en la nostra relació que mai no vam intentar sarzir. Teníem conceptes ben diferents sobre els mots llengua, cultura, poble, educació, fidelitat... però tot això no amaga ni pot minvar el reconeixement envers la generositat, tasca i manera d'ésser d'en Mauri. Certament, el Sant Llorenç dels darrers trenta/quaranta anys, sense ell no haguera estat el mateix.

Potser el camp d'acció més ampli, al que dedicà més energies fou la banda de música. Banda que va renéixer el dia de sant Antoni de l'any setantados a l'interior d'una carrossa. La idea es congruïa en el Club Card, en Pep i en Pere se n'havien de cuidar. Anaren a parlar amb els vells músics que feia anys havien deixat els seus instruments, manllevaren ormejos a la banda de Manacor, parlaren amb en

Rafel Nadal... i en pocs dies el que semblava impossible es convertí en realitat: la banda tornà sonar. En Pere ja no amollaria mai aquest fil d'activitat: impulsor, animador, president, trompetista, tamborer, bomber, baixista, director... director de la banda de cornetes i tambors i de les *majorettes*..., amb moments més alts i baixos, a un lloc o a un altre, amb un o altre instrument... però sempre present.

Es movia, cercava, trespava, preparava, controlava... aquesta feina constant que és imprescindible per a la realització de qualsevol tasca d'equip.

Sens dubte, el seu treball, la seva constància i la seva transcendència en el context de la banda de música hauran de quedar ben reflectits quan es formalitzi la història del Centre Musical Sant Llorenç que inicià en Rafel, el president que el succeí en el càrrec.

Però basta una ullada a la cara dels músics que l'acompanyaren al cementiri, o valorar la decisió de perllongar el concert de santa Cecília per saber el què representa en Pedro per a la banda llorençina.

Però el seu dinamisme desenfadat venia d'enrera, car ja participà activament en el *Cocoroco*, aquell equip de futbol-humorístic que alegrà algunes tardes dels avorrits diumenges llorençins. Una activitat lúdica i ocurrent que tendria continuïtat en la recerca i muntatge de diverses actuacions de l'obra *El rei Herodes*, on interpretava el paper de l'esperpèntic i característic rei que acaba espatllant la taula d'una maçada.

Quelcom de desenfado, generositat i constància quedarien també ben patents al llarg dels anys que, juntament amb altres companys, possibilitaria l'existència del cinema Ideal primer, i després dels anys de moda i ja amb directa competència amb la televisió, a la sala Rigal. Crec que s'ha de deixar constància que rera l'aventura del cinema sempre hi va haver un esperit d'afició i de servei en comptes d'esperit empresarial. Constituïen un grup d'amics als quals agradava el cinema i que, malgrat el treball i maldecaps que els comportava, disfrutaven de poder oferir la seva afició a la resta de la gent.

Amb l'arribada de la democràcia també tastà el camp de la política. Si no ho record malament, primer fou simpatitzant del carlisme, i després fou regidor amb el PSOE i més tard amb AP. I en aquest camí fou regidor de festes... i seguim en la mateixa línia: organitzador, propulsor i treballador de la vida vilatana.

Amb tot i amb això, hi ha un altre tret d'en Pere que m'interessa singularment: potser hagi estat un dels darrers i més populars *home de cafè*. Potser ho havia mamat de petit (a caseva tingueren molts anys una fonda), potser empès pel fet d'ésser fadrí... però el cert és que el cafè era un segon caseva. A l'estiu a la fresca, a l'hivern en rotllada o mirant el futbol (era fidelíssim seguidor del Bilbao, tant si anava bé com si anava a la cua de la taula classificatòria), però sempre al cafè. Sense que això desmereixi en res la forta relació que mantenia amb els seus parents (germanes, cunyats, nebots...) i sobretot amb madò Rossa, la seva mare.

Resulta evident que li agradava la gent. Ocurrent, cridaner, bromista... sempre trobava la manera d'empatar desenfadada conversa amb un o altre. Ho sabia tot de la vila i en tot hi deia la seva, a vegades de forma reflexiva i seriosa, però quasi sempre amb l'únic afany de contrastar parers, d'apor

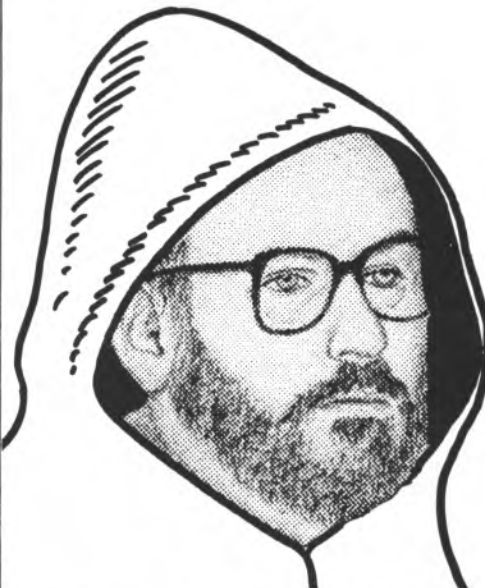
tar l'altra punt de vista per disparatar que pogués semblar; una singular comunicació que podríem considerar popular, vilatana i oberta que s'esdevenia en el cafè quan aquest era quelcom més que un lloc per a beure o per tancar un negoci.

Però tots sabem que rera la carcassa, a vegades ocurrent, a vegades sarcàstica, a vegades desenfadada, a vegades poc escrupolosa d'en Mauri s'hi amagava un Pedro Cosme extremadament sensible, bon al·lot, plaent i seriós que estimava els seus i el poble de manera singular. Un amor no basat en belles paraules (com tants d'amors eixorcs), sinó en la constància i el treball desinteressat: el cafè, la banda, el cinema, el futbol, les festes són testimonis de la seva entrega per sobre els mots i les opinions.

Al Cel ens vegem, Pere. Segur que els llorençins que allà es troben ja t'han fet rotlo.

Guillem Pont

Aclariment

Encara que considerem seriosos el diari *Avui* i el periodista Planas Santmartí, els hem de fer una rectificació: n'Antoni Riera Melis *Xaret*, ni és monjo de Montserrat ni ho ha estat mai, encara que tenguí molt bons amics en aquell monestir. D'acord?

Alimentació

Els serveis socials de l'Ajuntament de Sant Llorenç, juntament amb l'associació juvenil *Lleure a lloure* i la secció de promoció de la salut del Consell Insular de Mallorca realitzen, des de fa un parell de mesos, una campanya de promoció de salut sota el lema "Més sans que un gra d'all", dins la qual hi estan incloses unes xerrades-debat que s'han anat realitzant periòdicament a ca ses monges. La darrera d'elles es va dedicar a l'alimentació. Encara que l'assistència no va ser molt nombrosa, els pocs que hi vàrem assistir vàrem poder descobrir la importància que té el fet d'alimentar-se adequadament, la diferència que hi ha entre les vitamines, els greixos, els nutrients i les proteïnes i la necessitat de combinar-les adequadament.

Des d'aquí volem donar les gràcies a les professionals del Consell que vénen de Palma a realitzar aquestes sessions que, encara que hi hagi pocs assistents, fan que les conferències siguin molt animades i formatives.

Escola de música

Dissabte dia 19 i diumenge dia 20, els alumnes de l'escola de música van celebrar la festivitat de santa Cecília, patrona dels músics, amb un concert al cinema Rigal. El públic va gaudir escoltant els al.lots, que amb els seus instruments interpretaren peces de diferents autors, podent apreciar la diferència que hi ha entre l'estudiant que comença i aquell, o aquella, que ja té qualche curs aprovat. Tots els pares i mares sortiren molt satisfets, i va ésser molt agradable escoltar els nins de 1er d'EGB entonant i cantant quasi a l'uníson, dirigits per n'Apol·lònia Galmés.

A l'hora de tancar la revista encara no s'havia duit a terme el tradicional concert de la banda, però el mes que ve us informarem del gran concert.

Cardassar

Aquests són els resultats de l'equip granoter a les darreres jornades del campionat de III divisió.

Campos-Cardassar	3-0
Cardassar-Sp. Maonès	3-1
Sta. Eulàlia-Cardassar	3-2
Cardassar-Poblense	0-1
At. Balears-Cardassar	4-0

Continua l'equip sense aconseguir bons resultats fora del *Moleter*, i la seva posició a la taula ha descendit un parell de posicions després de la derrota davant el líder Poblense.

Bones notícies hem de comunicar, ja que aquest mes han debutat dos joves de la pedrera a la III divisió: en Nofre Gomila debutà enfront del Poblense i en Jeroni P. Fullana ho féu un diumenge més tard a Palma, davant el Balears.

Activitats extraescolars

Com cada any, l'associació de pares d'alumnes del col·legi "Mestre Guillel Galmés" torna posar a l'abast dels nins un gran calendari d'activitats extraescolars. Enguany l'oferta ha estat més gran que els altres anys, les novetats són: cursets d'informàtica, de mecanografia, etc.

També compta amb la mateixa ofer-

ta per als més petits: teatre, dibuix, ball de bot, etc. La participació dels nins a aquestes activitats és bastant notable, malgrat hi hagi alguns cursets que no s'hagin pogut dur a terme per manca de matrícula. Esperem que cada any l'oferta sigui més completa i que els nins puguin triar.

Excursió a s'Esquerda

Dia 13 de novembre, organitzat per l'APA, encara que hi poguéss anar tot-hom, una vintena de persones partiren cap a la muntanya de s'Esquerda i hi feren tot el dia. Encara que feia sol també tingueren el vent que les companyà. Pocs, però ben avinguts, quan foren allà dalt dinaren i també jugaren, i després cametes me valguen cap avall, i fins un altre dia.

És una llàstima que quan s'organitza una excursió no hi hagi més participació.

Confirmació

El passat 6 de novembre el poble de Sant Llorenç estava de festa: va venir el Sr. bisbe de Mallorca, Teodor Ubeda, amb motiu de la confirmació dels 60 al.lots que havien fet el curset per rebre aquest sagrament. L'església estava plena de gom a gom, tant de jo-

ves com de padrins, com de gent del poble que volia celebrar aquest sagrament tan important amb tots els joves.

Va sortir una cerimònia hermosa, l'església estava decorada d'una manera senzilla, però que remarcava les reformes fetes recentment. La participació dels joves confirmants va esser completa, tant amb els cants (com amb la potada) com amb les ofrenes i lectures. Cal mencionar el grup de guitarres que des del cor animaren la festa; eren un grup de manacorins del Casal de la Pau i un parell de monitors de la confirmació, que ho feren "la mar de bé".

Aprofitant la vinguda del Sr. bisbe es varen beneir les obres de restauració, tan necessàries, de l'Escola Nova, que amb l'ajuda de tot el poble s'estan pagant. Amb el suport de tot el poble es va poder dur a terme el refresc que va tenir lloc a l'Escola Nova, després de la bendició d'aquest local.

(Donam les gràcies a foto Lis per les seves imatges, sabent que es va trobar estret durant la cerimònia, per manca d'espai).

Pesca

Dissabte dia 12 se celebrà el concurs de pesca en la modalitat de *llançat*, prova puntuable per al campionat de Balears de 1995.

La prova la guanyà en Jordi C. Brunet, que aconseguí un total de

l'825 kg, quasi 300 gr més que el segon classificat. La prova se celebrà a la badia del port de Pollença.

Volem desitjar molta sort a aquest jove pescador i que poguem celebrar més triomfs d'aquest esportista.

Noces

Na Ramona i jo obrirem una botiga d'alta costura perquè us compreu un *traje* nou per poder anar a la boda de n'Helena de ca'n Borbon i en Jaume de son Marichalar.

També s'accepten apostes per veure si la cerimònia es farà a l'església de los Jerónimos o si se celebrarà a la catedral de la Almudena.

Teatre

Ens hem assabentat que el llorenç Rafel Duran ha col.laborat com a director amb l'actriu francesa Myriam Mézières, a l'espectacle "Extraña fruta". Aquesta gran actriu de cinema i teatre i cantant és la musa del director de cinema suís Alain Tanner.

Una altra notícia teatral és que l'actor Mingò Ràfols, que va interpretar "La nit just abans dels boscos" (que ja fou esmentat en el seu moment en aquesta mateixa revista, i que fou guardonat per aquest espectacle), aquesta setmana ha tornat esser guardonat per l'associació d'actors i directors de Catalunya per la seva feina dins el teatre. La nostra més sincera

enhorabona a aquest gran actor de teatre i que prest el poguem veure als escenaris de Mallorca.

Sabem que la nota no és prou completa, però aquest Nadal aprofitarem per parlar amb el director Rafel Duran, a fi que ens informi de la moguda teatral.

PSM

Dia 31 d'octubre, i com ja ve essent costum, el PSM va convidar els seus simpatitzants a un sopar al Castellet de sa Punta, lloc simbòlic per aquest partit. Ens vàrem reunir un centenar de persones. A la sobre-taula es parlà de diferents coses, entre les quals n'Antoni Sansó va donar la primícia que aquesta vegada li agradaria ser el batle de Sant Llorenç. Els assistents apludiren la iniciativa del nostre regidor i esperam poder-lo veure de batle.

Llavors seguí la tertúlia fins ben entrada la nit. Esperam que l'any que ve poguem celebrar el sopar amb en Toni Batle.

Centenari

A principis de novembre, un parell de dies abans de complir els 103 anys, va morir l'amo en Pere Antoni Sancho *Pisca*, el llorenç que més ha viscut de tots els que es recorden.

Joana Domenge, Joan Fullana, Eduard Perales, Francesca Ramon, Dolors Sánchez i Antònia Veny

Pla de carreteres

El PSM-Nacionalistes de Mallorca pensa que el Pla de Carreteres hauria d'haver estat redactat després de les directrius de l'Ordenació del Territori. En aquest Pla presentat no es compleixen ni la llei d'Ordenació Territorial, ni la llei de Carreteres, ni els criteris aprovats pel Parlament.

Pareix ésser que la redacció ha estat feta dins un despatx, ja que hi ha detalls que no es corresponen amb la realitat. Moltes variants semblen que estan fetes amb un compàs, com per exemple la de Sant Llorenç.

Aquest Pla de Carreteres s'ha redactat sense que s'hagi elaborat primer un model territorial global, ni una regulació del creixement urbanístic, ni cap pla d'infraestructures.

Consideram una gran equivocació que el Pla plantegi només un model que beneficia clarament el transport privat i perjudica la futura viabilitat d'altres transports col·lectius, com podria ésser, la reobertura de la línia de ferrocarril Inca-Artà, que seria molt més beneficiosa per al medi ambient.

No es contempla adequadament la inserció del viari dins l'entorn i el paisatge, promovent-se, per tant, actuacions discutibles o bastant negatives.

El Pla preveu la redacció d'estudis d'impacte ambiental en la fase del projecte de construcció. Des del PSM-Nacionalistes de Mallorca demanam que l'avaluació d'impactes es realitzi en la fase de disseny, per així poder veure més l'adequació al terreny i trobar la millor alternativa possible.

El pla contempla també la construcció de nous traçats, en el cas de Sant

Llorenç, de gran agressivitat medi-ambiental. Nosaltres veim amb preocupació aquest fet per no tenir esment a evitar les agressions al paisatge i no respectar al màxim l'entorn natural.

Les franges de reserva vial es presenten sense haver-hi els estudis o avantprojectes corresponents i sense justificar l'impacte i la incidència sobre el sol rústic.

En el cas de Sant Llorenç, el traçat previst causaria un fort impacte ambiental i destruiria un dels llocs de major valor paisatgístic del poble.

Tot això, a més de destruir la via del ferrocarril i el pont on s'assenta, que està completament integrat dins el paisatge i que cal preservar.

Aquest pla de carreteres ha aconseguit el rebuig de la majoria dels Ajuntaments i dels partits polítics. A Sant Llorenç, una vegada més, el nostre Ajuntament és diferent dels altres.

Per comissió de govern de dia 30 de setembre de 1994, el batle Miquel Vaquer i els regidors Bartomeu Mestre, Mateu Puigrós i Joan Santandreu acorden que pel que fa a la variant de Sant Llorenç es considera en general encertada i urgent.

El PSM-Nacionalistes de Mallorca rebutja aquest fet, ja que l'Ajuntament en Ple no l'ha pogut discutir i fer les al·legacions oportunes, escoltar l'opinió dels llorencins afectats i de tots els partits polítics del poble.

Aquest fet sols ens ve a demostrar altre cop com entenen la democràcia determinats polítics dels nostre poble, que ens amaguen la informació i fan les coses mig d'amagat.

Veim també com l'opinió de certs polítics no es correspon amb l'opinió dels seus respectius partits, primant el seu interès personal davant el col·lectiu. Això ens ve a demostrar que a unes eleccions a Sant Llorenç el que importa és sortir elegit, ocupar la cadira, sense importar el més mínim amb quin partit i amb quines idees.

El PSM-Nacionalistes de Mallorca seguirà fent feina on sigui per refer aquest Pla, impulsant una reorientació ecològica del sistema de transport, a fi de reduir el seu impacte ambiental.

PSM-Nacionalistes de Mallorca

Venc
telescopi marca Tasco
D 60 m * F 900
carrer Major, 47 * tel. 838351
Sant Llorenç

—INSTAL·LACIONS SANITÀRIES—

C/. NOU, 37 - Tel. 83 82 99 SANT LLORENÇ

Conflictes lingüístics: El cas de "padrí" i "avi"

Tots sabem que, des de fa molt de temps, la nostra llengua ha estat objecte de repressions per causes distintes, però que, al capdavant, podríem resumir en una de sola: mantenir la unitat política de l'Estat Espanyol.

Els mètodes utilitzats al llarg del temps per reduir el camp del català han variat; sembla que, darrerament, la tècnica emprada per alguns ha estat posar de relleu les poques paraules que diferencien els dialectes del Principat dels dialectes insulars (mallorquí, menorquí i eivissenc), per afirmar que no parlem la mateixa llengua.

És ben clar, no obstant això, que el mallorquí, menorquí i eivissenc tenen el 90 per cent de lèxic en comú amb el català del Principat o del País Valencià.

Així i tot, sense perdre mai de vista que parlem una mateixa llengua, no hem de deixar de fer ús de les paraules

mallorquines genuïnes i correctes, perquè són tan bones com les emprades a altres zones, i no fan més que enriquir l'idioma. Podem posar per exemple el cas de *padrí* i *avi*:

Hi ha gent que creu que *padrí* és incorrecte i que s'ha d'utilitzar *avi*, però això és ben fals. De fet, a Mallorca abans també s'emprava *avi*.

És ver que, actualment, la forma *avi* és més usada en tot el territori catalanoparlant, però no podem eliminar *padrí* només per aquesta raó. Ara, la forma *padrí*, en el sentit d'*avi*, només s'usa a les zones muntanyoses del Principat, a algunes zones del Camp de Tarragona i a Mallorca, mentre que la forma *avi* s'empra a la resta del territori de parla catalana.

El DCVB (Diccionari Català-Valencià-Balear) no dóna la definició de *padrí* com a *avi* fins a la tercera acceptió (8è tom, pàg. 103). La primera acceptió defineix el *padrí* com "*la persona que presenta un infant a les fonts baptismals i que adquireix l'obligació moral de protegir aquell infant i fer-li*

de pare o de mare si s'arriba a quedar orfe". És a dir, la persona que avui coneixem amb el nom de *padrí jove*. El mateix Diccionari dóna l'etimologia de *padrí* a la forma llatina *patrinu*.

En canvi, (al tom 2n, pàg. 175) la primera acceptió que dóna d'*avi* és "*el pare del pare o la mare*".

A Mallorca es va produir la substitució, segurament, perquè el *padrí* (jove) era, normalment, l'*avi*, i, a poc a poc, una forma (*avi*) va anar perdent territori, a mesura que l'altra forma (*padrí*) en guanyava.

I, com aquest, podríem citar molts altres parells de mots que són sinònims que a vegades es consideren conflictius: *arena/sorra*, *calça/mitja*, *doblers/diners*, *botella/ampolla*...

Podem acabar dient, doncs, que és absurd negar l'ús de formes mallorquines genuïnes, que podem emprar perfectament sense cometre cap error, per reivindicar formes del català central que són tan bones com les nostres.

M. Caldentey

"SA BOTIGA ECOLÒGICA"

C/ST. LLORENÇ, 49 TF: FAX 83 80 90

07530 ST. LLORENÇ DES CARDASSAR

A LA SEVA DISPOSICIÓ:

- * ALIMENTACIÓ VEGETARIANA
INTEGRAL
MACROBIÒTICA
- * FRUITES I VERDURES DE TEMPORADA
I DE CONSUM ECOLÒGIC DE LA
FINCA DE "SA TAULEIRA".
- * REMEIS FLORALS
"SORIA NATURAL"
- * COSMÈTICA NATURAL, SENSE QUÍMIQUES
- * PLANTES
- * CONSULTA NATURÒPATA

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA

Centre Coordinador

Biblioteca Municipal
Mossèn Galmés

Hillier.

William Byrd
Misses 3, 4 i 5; Ave verum.
The Hilliard Ensemble.

Cant de la sibil·la
Montserrat Figueres, amb l'acompanyament de la Capella Reial.

Joan Cererols
Missa Pro Defunctis; Missa de batalla.
Capella Reial dirigida per Jordi Savall.

François Cupérin
Peces per al clavecí
Bob van Asperen.

DISCS COMPACTES

Música clàssica

Johan Sebastian Bach
Magnificat; cantata 11, Ascensió; Oratori; Cantata 50.

Ludwig van Beethoven
Simfonia 1; Simfonia 7.
Orquestra filarmònica de la Scala, baix de la direcció de Paul

Luigi Cherubini
Rèquiem
New Philarmonic Orchestra, amb els Ambrosian singers. Direcció, Ricard Muti.

Johann Joseph Fux
Sonata i simfonia
Capella Agostino Steffani, dirigida per Lajos Pótvár.

Giovanni Gabrieli
Cançons, sonates i motets
Taverner consort, choir i players.
Direcció, Andrew Parrot.

Felix Mendelssohn
Simfonia 4, "Italiana"; Obertures.
London Symphony Orchestra
André Previn (direcció)

Wolfgang Amadeus Mozart
Rèquiem
Philharmonia, Chorus i Orquestra
Director, Carlo Maria Giulini.

Piotr Ilich Txaikovski
Concert per a violí en D.
Israel Philharmonic Orchestra
Direcció Zubin Metha

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Depuradora, cementiri, plusvàlues...

Josep Cortès

Jo que m'havia posat el guardapits antibales per si de cas a algun regidor encara no li havia espassat l'enrabiada de la revista anterior, i llavors va resultar que el batle, en Tomeu Carbó i en Mateu de Son Carrió em feren un cassar de no dir, que semblava que m'enyoraven després de tants de mesos de no veure'ns les cares pel saló d'actes de la Sala. Les meves sospites em produïren un doble sentiment: de culpa per haver pensat injustificadament que em ventarien, i d'alivi perquè no m'havien ventat. De totes maneres, fent honor a la meua natural desconfiança, no perdia de vista algun altre regidor que, segons diuen, me la té jurada, no fos cosa que en un descuit em clavàs una d'aquelles mirades assassines que poden arribar a congregar un mal d'ull d'aquells que fiblen i que no es curen tossint.

-N'Antoni Sansó ha excusat sa seva assistència -va dir el batle-, però de sa senyora (sic) no en sabem res. I, dirigint-se a mi i amb el to solemne que sap donar quan pertoca a les seves intervencions, em va dir: -I vull comunicar an el Sr. Josep Cortès que el 1er de novembre, Tots Sants, dia del meu aniversari, varen sortir publicades ses Normes Subsidiàries de Sant Llorenç des Cardassar.

-Degueres esclafir a mamballetes...

-Sí, i li vaig donar l'enhorabona, i també vaig comentar que era una sort que no hagués estat el dia següent, perquè hauria suposat un mal presagi si les haguessin publicades el Dia dels Morts...

-Em sap greu haver-t'ho de dir perquè et veig molt il·lusionat, però si no vaig errat em sembla que tot el que

surt publicat en els bolletins oficials entra en vigor l'endemà...

-Idò sí que l'hem ben fotuda! Val més que ho deixem anar.

Començaren, per tant, el ple extraordinari del 8 de novembre sense l'assistència dels dos regidors socialistes. Després d'aprovar les actes dels plens anteriors i rompent tots els pronòstics, decidiren que les festes de Sant Llorenç serien el 10 d'agost, sant Llorenç, i el 8 de setembre, la Mare de Déu, i les de Son Carrió, el 17 de gener, sant Antoni i el 8 de maig, sant Miquel. El públic assistent no se'n podia avenir.

Després trobaren que el sobresou que perceben els funcionaris de l'Ajuntament havia de ser en concepte de *complement específic* i no com a *plus de productivitat*. No acab de veure a què es deu aquesta matisació, tota vegada que ho acordaren no només sense riure, sinó que ni tan sols feren la mitja!

En el punt cinquè acordaren concertar un préstec de 231 milions amb el banc de Crèdit Local, a 12 anys i 3 de carència, al 9'75% i amb una comissió d'apertura del 0'50%, la qual cosa els suposava un TAE del 10'21%

-Sagrades!

-Anirà destinat a l'ampliació de la depuradora i és a compte del que ens ha de pagar la Comunitat Autònoma. És a dir, si ho vaig entendre bé, l'Ajuntament no haurà de pagar res.

-Tanta sort! Ni les *extres*?

-D'això no en parlaren.

En el punt sis tractaren de dos temes que consideren prou importants com per parlar-ne una mica. En el primer acordaren tornar implantar les plusvàlues i pujar-les considerablement en relació a com estaven abans. Vegem-ne un exemple. Suposem una casa que ha pujat 5 milions de valor cadastral quan canvia de propietari -cosa no gens estranya amb el nou cadastre-, i

que això succeix després de 20 anys de pertànyer a l'actual (per venda, per herència, per donació...). L'impost de plusvàlua que hauria de pagar a l'Ajuntament (a part de l'impost per transmissions patrimonials, notari, gestoria i registre) seria el següent:

1.- 20 anys x 2% = 40%

2.- 40% de 5 milions = 2 milions

3.- 20% de 2 milions = 400.000 ptes.

L'antic propietari -o el nou, si així ho acordaven-, hauria de pagar, per tant, a l'Ajuntament en concepte de plusvàlua 400.000 ptes.

L'escalat del percentatge referit al punt 1 és el que segueix:

- d'1 a 5 anys, el 2'4%

- de 5 a 10 anys, el 2'1%

- més de 10, el 2%

En el mateix punt també acordaren pujar un 28'5% la taxa de recollida dels fems, ja que abans era de 3.500 ptes. i a partir de l'any que ve serà de 4.500. Com a contrapartida, la recollida serà diària -exceptuant els diumenges- i s'augmentarà el nombre de contenidors.

-No s'hi han posat per poc...

-En el tema de la recollida dels fems trob que es poden pagar bé 1000 ptes. més cada any si els han de recollir cada dia, però en el de les plusvàlues consider que s'han passat.

-I tots hi estaren d'acord?

-No. El PP va votar en contra dels dos punts.

Després -toca fusta!- parlaren de l'ampliació del cementiri, i donaren la concessió a l'única empresa que havia presentat plica, Mandia SA. Val a dir que quinze dies abans del ple jo ja tenia propaganda a canostra amb els nous preus dels habitatges eterns. Es veu que n'hi ha que frissen!

Per acabar concediren l'ampliació de la depuradora a Melcion Mascaró, cosa que ningú del món s'hagués pensat mai perquè era la més cara de les ofertes, però...

L'alcohol, una substància perillosa

Miquel Galmés

L'alcohol és una de les drogues més antigues i més consumides a la nostra civilització mediterrània. De fet, l'hàbit de beure es troba tan incorporat a la nostra societat que, actualment, és una de les maneres més comuns de divertir-se, especialment entre els joves.

A la nostra societat existeix la idea generalitzada de que l'alcohol no és una droga. Però, **l'alcohol sí és una droga, i un consum abusiu produeix efectes perjudicials sobre la salut tant física com mental.**

1.- Efectes del consum de l'alcohol

L'alcohol és una droga que a alguns individus produeix un efecte desinhibidor, facilita el contacte amb els demés, produeix una sensació de major soltesa corporal i verbal, rebaixa el nivell d'auto-control i auto-crítica i produeix una lleugera sensació d'eufòria que facilita l'ambient festiu. Aquests efectes són els que potencien el consum d'alcohol, però cal saber que l'alcohol és un depressor del sistema nerviós, la qual cosa suposa que aquests efectes són momentanis i allò que en un primer moment són avantatges es transforma després en inconvenients: reaccions violentes, baralles, plors i vòmits són alguns dels "espectacles" desagradables que es poden produir.

Entre alguns joves existeix la idea errònia de que l'alcohol ajuda a l'estudi, quan en realitat dispersa l'atenció, produeix certa sensació de relaxació, afecta lleugerament la visió, entorbeix la memòria i retarda el pensament. Tot això dificulta la concentració necessària per a l'estudi.

Amb l'esport: disminueix la resistència física, disminueix els reflexes i entorpeix la coordinació motora.

Ja hem dit que l'alcohol és un facilitador de les relacions socials i, per tant, facilitador de les primeres expe-

riències juvenils d'apropament a l'altre sexe. No és que sia un potenciador de la simpatia, l'afectivitat o la sexualitat, sinó que simplement actua com dissolvent momentani de repressions, auto-exigències, auto-controls i auto-crítiques. Per això, l'alcohol es converteix en un element perillós a l'adolescència perquè el jove pot habituar-se al seu consum per afuixar les seves inhibicions o per diluir els seus conflictes.

Amb el temps, la dependència de l'alcohol desestabilitza amistats i relacions de parella i afecta profundament el funcionament sexual.

2.- Classes de bevedors, i conseqüències del seu consum.

La idea que tenim de què és un alcohòlic pot estar molt equivocada. Moltes persones creuen que l'alcohòlic és aquell individu que habitualment s'engata i té un comportament molest pels demés.

L'alcohòlic és tot individu que té una dependència de l'alcohol. Aquesta dependència no és reconeguda mai pel subjecte bevedor, el qual es defensa amb tota casta d'excuses i justificacions per seguir bevent. Si es consumeix d'una forma continuada, es desenvolupa una tolerància i llavors es necessita prendre quantitats molt més grans perquè la gatera sia evident. Però aquesta tolerància no és cap avantatge, les conseqüències de l'alcohol segueixen el seu curs encara que es manifesten molt lentament i després de varis anys.

És difícil que el consumidor excelsiu d'alcohol sia conscient de la seva problemàtica. La reconeix abans en els demés que en sí mateix.

Aquest seria el cas del **bevedor excelsiu regular**. El seu consum es produeix habitualment en un ambient social (festes, caps de setmana...) i/o professional (hosteleria, repartidors,

representants...). Aquests individus poden patir complicacions físiques (polineuritis, problemes digestius, hepàtics) i, excepcionalment, poden tenir alguna intoxicació i patir una síndrome d'abstinència.

Un altre tipus de bevedor seria el **bevedor simptomàtic**, és a dir, aquell que beu alcohol per solventar conflictes personals, siguin de caràcter temporal o permanent. En aquests casos són freqüents les intoxicacions agudes amb trastorns conductuals greus (bregues, disturbis al carrer...).

El bevedor addicte, és el que habitualment s'identifica amb l'alcohòlic. Generalment, s'arriba a aquest tipus de consum com a conseqüència dels dos tipus de consum explicats abans. En aquest cas s'observa la patologia típica de l'alcohòlic. Els efectes més importants serien:

Problemes de salut física: gastritis, úlceres, cirrosis, hepatitis, trastorns de la nutrició, infertilitat, impotència, disminució de l'impuls sexual, hipertensió, neuritis, polineuritis.

Trastorns mentals: dependència de l'alcohol, síndrome d'abstinència, psicosis alcohòliques agudes, al·lucinacions auditives, depressió i ansietat, deliris de gelosia (zelotípia alcohòlica) i demències.

Problemes familiars: desajustaments i separacions familiars i maltractaments als fills i a la parella, entre d'altres.

Problemes laborals: desajustaments laborals, absentisme, accidents, incapacitat laboral.

Problemes socials: Conducta antisocial (delinqüència, incest...) i degradació social.

En el proxí escrit parlarem sobre *"El consum d'alcohol entre els joves mallorquins"*.

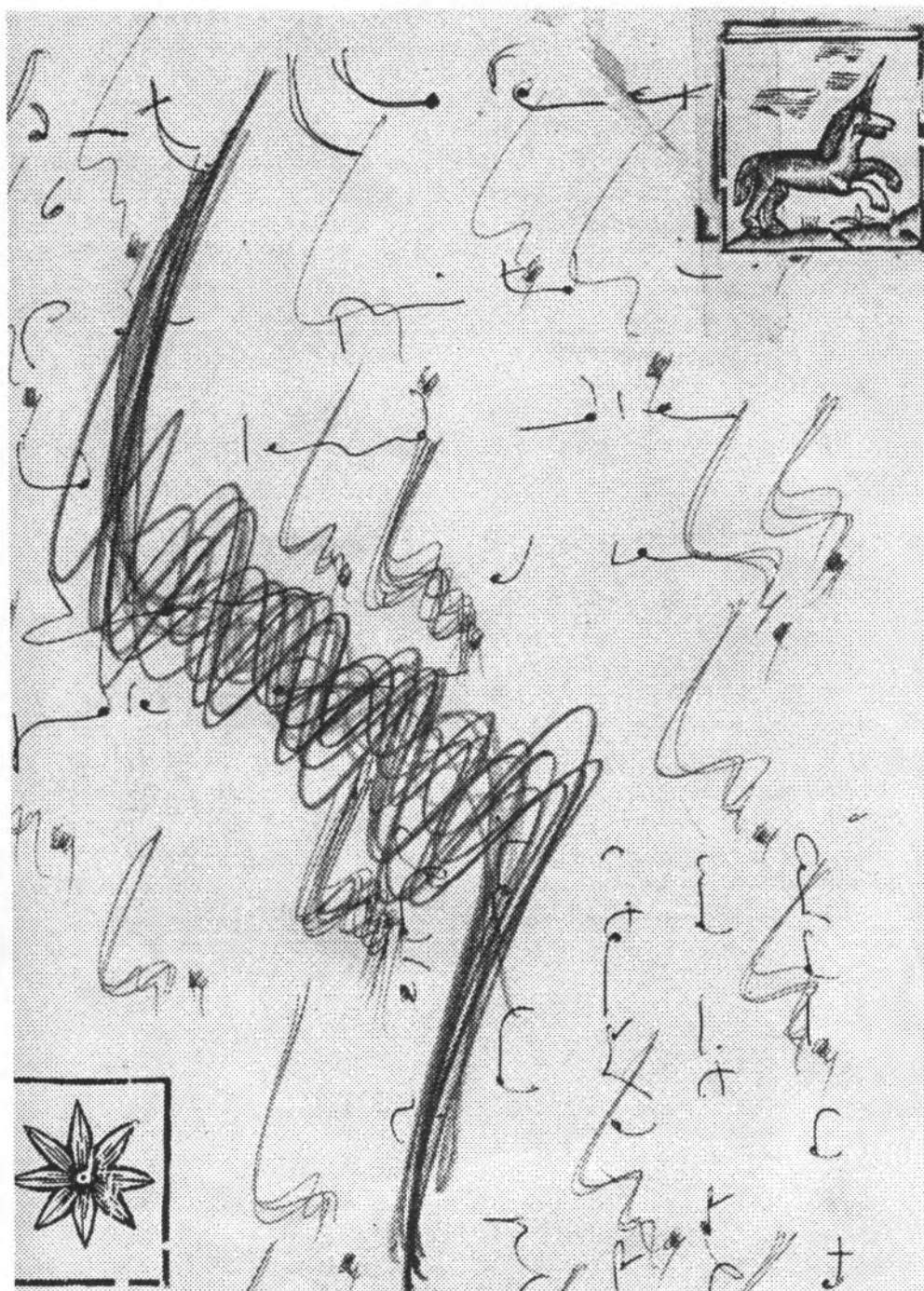
Ajuntament * Consell Insular

LIRA D'OR

Coordina: **Jaume Galmés**

Novembre de 1994

Manel

Contingut

Poemes d'Antoni Xumet, Centenaris poètics i el retorn, al cap de dos mesos d'absència, de "L'Estació Z"

Poemes

PARC DEL RETIR

*Caminaven a temps viu, però amb petjada tova.
El sol es ponía baix cortinatges de lenta desplaçada.
Els raigs agonitzaven fent un plural vaiverejar de papallones.
Grogues, verdes, blaves. S'acostaren, i, mans sobre mans,
com un parell de guants de vidre suau, perllongaren allò que era el seu desig.
Colliren records i instantànies, retalls de pluja, amors de pedaç.
Ella s'acostà al llac, i els seus dits amollats com una sublim fitora, temptaven
redols d'aigua en aquella mar de víctimes i caminants.
Retut a meitat de la fira, com un campanar, un dimoni petri, esmorteït, silent.
S'acostaren, com abans: talment si haguessin flectat els genolls davant aquella
imatge, resum de recòndits plaers, de pecaminosos pensaments, d'antigues pors.
I ella digué: pobre àngel caigut. Ell li respongué: un dimoni escarmentat.
Irònica, somrigué. Fou el darrer moment en què es varen estimar.*

*Avui, ell plora a les portes de l'infern aquelles paraules, aquell alè darrer del
seu amor, tot fonent-se pels pits de l'aire.*

IX

a Vicent A. Estellés

Abraçaria aquella deixada prostituta
de cantons, que espera, pastora d'ombres, la petjada
terrosa sobre la seva carn dels genets de la desfeta,
amb les mans plenes d'escombraries, amb les natges cenyides,
i parlaria amb ella, parlariem dels morts que la copulen,
dels cranis bojós que rodolen per les nits del prostíbul,
i d'ella, dels seus llavis de neó, dels carrerons tancats
del diàleg, de les ales trencades de la vida, del seu fals
somriure. I pujaríem, llavors, com dos animals famèlics
a abraçar-nos dins l'estança, a florir del seu sexe
el flux erroni i fingit, l'ardent destrat de la realitat.

Del llibre "Potser el cor"
d'Antoni Xumet

Centenaris poètics

En el tercer centenari de la mort de Bashó (1644-1694)

*Fill de samurai, Matsuo Bashó, nat a la ciutat
d'Ueno, prop de la Kyoto, de jove també exercí
aquesta professió al servei del senyor Yoshitada,
fins que decidí consagrar la seva vida a la poesia
sense deixar mai de practicar la meditació zen
amb el mestre Butchó. Després de la mort de la
mare, inicia una llarga peregrinació fruit de la
qual seran els seus diaris de viatges, com ara el
titulat *Camí Sender cap als Fondals del Nord* ⁽¹⁾.
Bashó, en efecte, pelegrí, monjo i poeta, era ca-
paç d'emprendre llarguíssims viatges a peu per
tal de poder "contemplar la lluna plena de tardor
des de Sarashina o els inigualables cirerers*

florits del Mont Ioshino... " ⁽²⁾.

*Pel que fa a la seva obra, excel·lí en la forma
del *haikai* (més tard anomenat *haikú*, terme que
designa una forma poètica de generalment 17 síl-
labes dividides al llarg de tres versos que són
"poesia viscuda" (O. Paz). Yamazaki Sōkan i
Arakida Moritaké, tots dos del s. XVI, són els
ancestres del *haikai* de Bashó, que moriria a
Osaka a l'edat de 50 anys, essent enterrat al
monestir de Gichū-ji, a Zézé, amb una palmera
(*bashō* en japonès) que li fa d'ombradís.*

Nota i versions de J. Galmés

Pus oli
a la meua llàntia, m'he colgat. A la nit
la llum entra per la finestra.

Hi ha lluna plena.
Voltant el safareig m'he passejat
tota la nit.

La cascada és límpida.
Dins les ones immaculades
llu la lluna d'estiu.

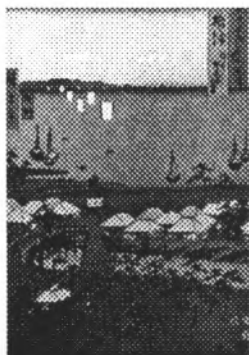
Barraca de pescadors.
Mesclats amb les gambes,
uns grins!

Del cor de la pedrònia
surt l'abella,
amb quina recança!

Es menja les serps,
m'han dit del faisà. Terrible
me pareix ara el seu crit.

Adesiara nuvolades
ens descansen
de tant de mirar la lluna.

Emmalaltit viatjant
els meus somnis erren
sobre una plana pelada. ⁽³⁾

La ciutat d'Osaka

(1) De pròxima aparició a les llibreries catalanes a cura d'Eriko i Arnau Pons, jove, aquest darrer, i magnífic poeta de Felanitx que ha continuat la tradició orientalitzant de la nostra poesia contemporània (Carner, Manent, Junoy, Salvat, Riba i Espriu) en una mostra de **haïkaïs** encadenats o **vibracions** que em volgué endreçar; des d'aquí don les gràcies.

(2) La citació és de Jordi Coca en el pròleg a les seves **Versions de Matsuo Bashō** (Ed. Empúries, B., 1992), d'on he tret les dades biogràfiques. De passada, vull aclarir que he realitzat les meves sobre l'edició francesa de G. Renondeau, la qual, no cenyint-se en absolut a la mètrica original de 5-7-5, m'ha obligat a una transcripció gairebé literal.

(3) Darrer poema.

100 anys de Sagarra (1894-1961)

Amb motiu de la celebració del centenari del naixement de Josep Maria de Sagarra, arreu de Catalunya s'han duit a terme diversos actes; també a la nostra comarca han tingut lloc, tot fent-se'n ressò, alguns homenatges al poeta, dramaturg, novel·lista i traductor: en concret, i que sapiguem, recordam suara la conferència a Sant Llorenç de na Catalina Gelabert i la representació a Manacor, en un

*repartiment encapçalat per Ferran Rañé i Julieta Serrano, de **Les alegres casades de Windsor**, de William Shakespeare en versió catalana del nostre autor, el qual, a més de traduir una bona partida de les obres dramàtiques del genial anglès, passà també al nostre idioma **La Divina Comèdia** de Dante.*

AIGUA-MARINA

Voldria, ni molt ni poc:
ésser lliure com una ala,
i no mudar-me del lloc
platejat d'aquesta cala;
i encendre el foc
del pensament que vibra,
i llegir només un llibre
antic,
sense dubte, ni enveja, ni enemic.

I no saber on anirem,
quan la mort ens cridi al tàlem:
creure en la fusta del rem,
i en la fusta de l'escàlem.

I fer tot el que fem,
oberts de cor i de parpelles,
i amb tots els cinc sentits;
sense la por de jeure avergonyits
quan surtin les estrelles.

Comprendre indistintament
rosa i espina;
i estimar aquest moment,
i aquesta mica de vent,
i el teu amor, transparent
com una aigua-marina.

A la fotografia, en Sagarra

Centenari d'e.e. cummings: *poetry is being, not doing* (Massachussets, 1894-New Hampshire, 1962)

Escriptor i pintor nordamericà. Després d'estudiar a Harvard (fou condeixeble de John Dos Passos), ingressà com a voluntari en els serveis sanitaris de l'exèrcit durant la primera guerra mundial. Per una sèrie d'errors administratius, passà alguns mesos detingut en un camp de presoners. El 1922, publicà un llibre sobre la seva experiència

*bèl·lica: **La gran habitació**, i el 1923, amb **Tulipes i xemeneies**, inicià la seva obra poètica, caracteritzada pel seu afany d'originalitat, maneig d'arcaïsmes, supressió de majúscules i de puntuació i d'altres procediments similars. Escrigué també una novel·la (**Eimi**, 1933) i obres de teatre (**Him**, 1927, i d'altres).* .../...

Dama del Silenci
(Lady of Silence)

Dama del silenci
de l'encisadora gàbia del
teu cos
s'alça
dins la sensitiva
nit
un
ocell apressat

(tendra sobre
el rostre prodigiós de l'obscuritat
la teva
veu
escampa ales de flairosos
regals
escortant de sobte
amb solellosos
peus
la pungent bellesa de l'aurora)

Nota i versió: **Joan Rosselló-Màrvel**

Viatge a l'Estació Z

Capítol 17: (Just one Night (Part 5 de 6))

De com visqueren cada un dels viatjants de l'Estació Z la nit anterior a l'arribada d'en Joe, qui basant-se en un quadern del vell Bob escrit a l'any 1968, canviarà per sempre les seves vides. Avui: Bob.

Em sembla que el meu poder d'auto-suggestió està en hores baixes.

Sé perfectament que el llit no es pot moure, però sent com si baixés per una muntanya russa. També em pensava haver-me desfet de tots els espaguetis amb la vomitada però veig que no. I el vi, avui sí que m'he passat. Jo no puc dormir a un llit que es mou a 200 per hora. Encenc el llum i em costa un esforç terrible aixecar-me, tot em dóna voltes i, el que és pitjor, torn a aserir una cosa que em puja. No, un altre cop no. Vaig a fora a veure si em pega un poc la fresca i se m'espassa una mica. Trec una de les cadires de la cuina i, un cop assegut, l'únic que se m'havia d'ocórrer era mirar les estrelles. Quan alç el cap, perd l'equilibri i trabuca a terra.

Sort que no m'he fet mal. En lloc d'aixecar-me apart la cadira i m'estir posant-me les mans darrera el cotrell. No puc tancar els ulls perquè creuré que la terra es mou, així que m'intent

distreure contemplant les estrelles però sense mirar-ne cap en especial, estic jo per fixar la mirada.

Ignorant la pesadesa dels espaguetis, intent memorar les gateres de joventut. És curiós que la primera que record és als quaranta-dos anys, no perquè de jove dugués vida de clausura, sinó perquè simplement no record res d'abans de 1969. No ho hauria d'haver recordat, llavors sent que em manca una part. Si no puc recordar aquests anys, com sé que els he viscut. Som un vell de 24 anys. D'acord, almanco els records que tenc són molt rics. Hi ha gent que no en té tants, malgrat hagi viscut cent anys. 24 anys de viatge són molts d'anys. Fins que, suposo per cansament, vaig tornar al punt de partida. On anys enrera, em vaig despertar buit, sense res.

Res a estimar o odiar, res que em retengués o estirés, res on recolzar-me, res que m'ocupàs el meu pensament o esclavitzàs les meves hores. Per un moment vaig sentir-me absolutament lliure. Passat aquest moment vaig co-

mençar a caminar.

Quan vaig tornar a trepitjar aquella casa vaig dir-me a mi mateix: "Bob, benvingut a l'Estació Z", encara no sé el seu significat, però la frase m'agrada. I llavors vengueren Sam, Kim, Joe, Ami i Dan. Ningú no es coneixia. Ens trobarem un vespre vora la meua foguera i jo vaig rebre'ls amb un "Benvinguts a l'Estació Z". Des d'aquell dia, no fa gaire temps per cert, pareixem amics de tota la vida.

No ho entenc, ni m'interessa entendre-ho. Massa bé està així com està. Saber que no estàs sol és el millor tresor.

Bé, ja m'ha espassat una mica. Entraré a dins i miraré de dormir una mica i esper no tornar a abusar del vi. Ah! el vi, traïdor amic meu.

Xavier Morell
Setembre 1993

NAIXEMENTS

El dia 3 de novembre va néixer a Sa Coma en Lluç Andreu Dutra Dufly, fill d'en Carlos Francisco i na Carmen Bernadette. Enhorabona!

El dia 11 de novembre i també a Sa Coma, nasqué n'Óscar Alfonso Alcaína, fill de Jesús i na Josefina. Salut!

DEFUNCIONS

Dia 24 d'octubre i a l'avançada edat de 95 anys va morir na Catalina Llodrà Riera, mare de l'ex-batlle de Sant Llorenç Tomàs Rosselló. De jove havia

tengut una trencadora i llogava dones per triar bessó. Descansi en pau.

El 4 de novembre va deixar aquest món na Isabel Esteva Esteva, mare de na Teresa de Calicant, a l'edat de 86 anys. Era natural d'Artà i la seva família havien estat de pagesos a son Sanxos. Al Cel sia.

El dia 9 de novembre va morir en Joan Pont Melis als 83 anys d'edat. Era el sogre d'en Biel Siulo. Segons notícies, sempre havia fet feina a Sa Central fins que es va jubilar. Al Cel sia.

El dia 12 de novembre, dos dies abans de complir els 103 anys d'edat, va morir l'amo en Pere Antoni Sancho Planisi *Pisca*, el llorenç que més ha viscut de tots els que es recorden. Va néixer l'any abans d'aconseguir l'auto-

nomia municipal i quan Cuba encara era espanyola. Ha viscut la creació de les parròquies de Sant Llorenç i Son Carrió, les dictadures d'en

Primo de Rivera i en Franco, la república, la restauració monàrquica i la democràcia, dues guerres mundials i l'espanyola, l'arribada dels cotxes, del tren i dels avions. I sempre va fer de pagès! Descansi en pau.

Dia 14 de novembre va morir en Gabriel Mesquida Estelrich *Siulo*, als 86 anys d'edat. Sempre havia fet de conrador, encara que, com moltes altres famílies, els seus fills seguien diferents camins professionals. Que el vegem en el Cel.

El dia 20 de novembre ens va deixar na Francesca Bauzà Rosselló, que encara que de malnom era *Llavorima*, per raó del seu problema físic era popularment coneguda com *Sa Muda*. De jove havia fet de broadora i era molt goneduda i apreciada pels llorençins. Quan va morir tenia 82 anys. Descansi en pau.

Dia 31 d'octubre va morir la jove carrionera Margalida Puigròs Lull a l'edat de 35 anys. Estava casada amb el llorenç Pedro de

Son Puça, que fa de carter a Son Servera. Descansi en pau.

Després de patir una llarga i dolorosa malaltia ens va deixar en Pedro Bauçà *Corme o Mauri*, com era més popularment conegut, a l'edat de 56 anys. En

Pedro havia fet de tot: en el camp del cinema va fer feina a Palma, a Cala Millor i a Sant Llorenç, on, juntament amb en Pedro de sa Central i en *Perico d'es Camp Rodó* va fer de maquinista en els cines Ideal i Rigal. En el de l'esport va estar relacionat amb el Cardassar, la Peña i el Cocoroco. Dins la política va ser regidor primer mb el PSOE i després amb AP, càrrec durant el qual se'n va cuidar de la comissió de festes i organitzà la *Dimoniada*. En el món de la cultura fou el principal protagonista d'*El rei Herodes* quan el muntà el Club Card. I, finalment, fou l'impulsor del darrer renaixement de la banda de música, dins de la qual va ocupar diversos càrrecs, des de secretari fins a director durant les processons i també a la banda de cornetes i *majorettes*. Fou una persona poc avesada a fer feina en equip, però que sens dubte no haurà passat desapercibuda dins la societat llorençina, a la qual dedicà tot el seu temps lliure. Descansi en pau.

NOCES

Dia 29 d'octubre es casaren al jutjat de Sant Llorenç la manacorina Maria Teresa Muñoz Ribas i el madrileny Antonio Ramos Hernández. Enhorabona i que duri, si convé.

El 20 de novembre feren l'esclafit a l'església de Sant Llorenç la llorençina Francesca Estarellas Santandreu i el serverí Lufs Mellado Clowes. Que no sigui res!

Aina Simonet i Isabel Nicolau

El català: la dreta espanyola no en vol sentir parlar

Ignasi Umbert

A principis del mes de novembre el president de la Real Academia Española de la Lengua va fer pública una carta on expressava la idea de què la llengua castellana estava sofrint una persecució per part de certes polítiques autonòmiques, que si no s'anava alerta ben bé l'idioma *español* estaria en perill de desaparèixer, i això ho deia principalment per la política lingüística duita a terme a Catalunya pel govern del senyor Pujol.

Tot això, a més d'esser una exageració per part del senyor Lázaro Carreter, ha servit per tornar obrir un debat que es pensava que ja estava superat, però per lo que es veu no es així. A la dreta ultramontana d'aquest país anomenat Espanya li ha mancat temps per pujar-se al carro i ha emprès una campanya en tota regla contra la llengua catalana, però lo més fotut de tot això es que hi ha hagut personatges que aparentment no pareixia que haguessin d'assumir aquestes postures, gent com el senyor Antonio Gala i altres, que han fet d'aquesta qüestió una bandera.

Però tot això té molt que veure amb el suport que dona el govern del senyor Pujol al Partit Socialista, les posicions del Partit Popular, encara que aparentment semblen ambigües, no ho son tant. La dreta representada pel PP qualsevol cosa que cregui que pot servir-li per aconseguir poder arribar el més prest possible a la Moncloa li serveix, i això de ressuscitar els vells fantasmes de la defensa de la llengua de l'imperi n'és una prova ben clara.

Naturalment, plantejar aquest tema

de la forma en què ho han fet sembla una bogeria, perquè si pensam que durant quaranta anys de repressió total contra la llengua catalana, parlada per uns set milions de persones, el règim franquista no va esser capaç de fer-la desaparèixer, amb tots el mitjans possibles al seu abast i tres-cents milions de castellano parlants, com poden els ciutadans de parla catalana fer desaparèixer el castellà?

Pens que el president de l'Acadèmia en lloc d'anar a cercar bubotes del passat lo que hauria de fer és fer la feina que li pertoca, i que no és altra que cuidar de que la llengua castellana sia lo més pulcra possible, evitar la introducció de veus innecessàries producte de la moda i dels acudits d'en Chiquito de la Calzada. Aquesta és la seva feina i no la de dictar normes que vagin en contra de les altres llengües de l'Estat Espanyol i en especial contra la llengua catalana, que prou feina hi ha. Perquè la llengua castellana en té poc de perill de desaparèixer, perquè per cada català parlant que neix en neixen cinquanta de castellano parlants, i a mes, encara no hem sentit a dir que els andalusos reivindiquin l'àrab dels seus avantpassats ni que arreu d'Amèrica ho facin amb les llengües que empraven abans de la conquesta ni que les autonomies no castellanes lluitin per recuperar el llatí.

Deixi el senyor Lázaro Carreter de dir bajanades i es dediqui a fer la seva feina, que s'aturi de donar carnassa a la dreta que encara es pensa que som la reserva espiritual d'occident i que l'única llengua que es pot emprar es la llengua de l'imperi, perquè el català si va aguantar la dictadura del general Franco també aguantarà les bogeries del senyor president de la Real Academia Española de la Lengua. Que, per cert, convindria que pensassin en canviar el nom d'*española* per *castellana*, a no esser que pensin donar-nos

ben prest la independència als països de parla catalana, de lo contrari, i segons la Constitució, tan espanyols som els catalans, mallorquins bascos o gal·lecs com els castellans. Per això jo proposaria que en lloc de dir-se Real Academia de la Lengua Española es digués Reial Acadèmia de les Llengües de l'Estat Espanyol.

Del contrari, que ens deixin fer, perquè el català és la nostra llengua i no la seva, i que deixin de fer els comptes a casa d'altri.

Sa pedra i sa gubia

Un pobre escultor pagès
que molt prim de gust no era,
d'una peça de marès
projectà fer-ne un Sant Pere.

Ell deia: "Ja n'hi haurà prou,
sense més flocs ni més borles,
per damunt es portal nou
de sa parròquia d'Esportes".

I afanyat ses hores passa
llavorant amb sa gubia,
i a força de cops de maça
conseguí lo que volia.

Sa pedra aquella, que es veia
posada en tal dignitat,
plena de supèrbia deia:
"Som de bona calidat!

Bé es coneix que res me manca;
tenc es gra menut i fi;
jo som llisa, i forta, i blanca:
som pedra de Santanyí!"

Sa gubia estava prop,
tant, que aquella la trepitja;
i per sortir-ne d'un cop,
li respongué, fent sa mitja:

"Germana, no sies fàtua
perquè, abusant de son dret,
n'hagin fet de tu una estàtua
quan nasqueres per paret.

Ten seny; no t'avanis tant,
que s'orgull no és bo per res;
si de tu n'han fet un sant,
no ets més que un sant de marès".

Tomàs Aguiló

Els delictes sexuals segons l'Audiència

Ramon Rosselló

1641

Contra Caterina Maria Pellicer i Cifre, acusada de vida deshonest i escandalosa i és incorregible. Confinada a Santanyí 3 anys. El 1642 rompé l'exili i fou tancada a la Galera de la Pietat.

Contra Coloma Garcia i Mas, acusada de concubinat amb Jordi Valldaura, i va resultar que aquest fou mort per Miquel Garcia, fill de dita dona. Exili 3 anys.

1642

Contra Magdalena Conchan, adúltera. Tancada a la Galera.

Contra Jerònima Massanet i Dimas i Jerònima Ponça i Crespí, viudes, alcavotes. Seran passejades per Ciutat amb les insígnies d'alcavotes i tancades a la Galera 7 i 5 anys respectivament.

Contra Joana Rotge, àlies Negre, alcavota. Portarà les insígnies i tancada a la Galera 3 anys.

Contra Jeroni Loaces, culpats de sodomia i homicidi de Jaume Llorenç, minyó. Serà mort ofegat.

Contra Francina Llobera, àlies Bou, viuda de Pollença, acusada de vida deshonest i escandalosa i interrompre el part d'un infant fill seu i enterrar-lo en una casa derruida dita Son Vendrís. Tancada a la Galera 5 anys.

1643

Contra Melcion Guibret, paraire, culpats de ferir sa muller amb vessament de sang. Exili un any.

Contra Joan Perelló, d'Alaró, associat amb bandolers, violència i estupe que féu un soci seu a una donzella en presència dels seus pares en una casa descampada, cometre robatoris i altres actes. Condemnat a mort a les forques.

1644

Contra Joan Pasqual, àlies Batay, de Campanet, acusat d'estupe i violència d'una donzella en un bosc dit d'en Borràs, i juntament amb altres violentar una viuda dins la vila de Campanet, rompent les portes i conèixer-la carnalment, i altres delictes. Penjat a les forques.

Contra Antoni Ferrer i Jaume Mascarró, de Binissalem, acusats de violentar Damiana, muller de Miquel Mas i Joana, muller de Joan Reixach en el camí que va de Ciutat a Manacor, i conèixer-les carnalment. Condemnats a les forques de Manacor.

Contra Gabriel Comilles, d'Alaior, de l'illa de Menorca, acusat d'estupe, violència i rapte de Joana Coll, donzella. Condemnat a mort.

1645

Contra Francesc Munar, acusat d'estupe, rapte i violència de Caterina Bonasort, donzella de 8 anys d'edat, en un descampat. Penjat a les forques.

Contra Francina Castelló, àlies Cunia de Maria, acusada de matar un infant recent nat. Tancada a la Galera amb cadena tota la vida.

Contra Antoni Bordoy, acusat de la mort de Joana Mòger dins sa casa. Serà turmentat fins que digui la veritat. Remarà a les galeres 10 anys.

Contra Jordi Moner, d'Andratx, acusat de ferir Joana Ballester, àlies Ardida. Servirà als exèrcits reials 2 anys.

Contra Antoni Ferragut, àlies Porquer, de Pollença, culpats de portar arcabús i conèixer carnalment Antonina Seguer i Corró, muller de Jaume Seguer, àlies Mostatxo-blanc. Exili de Mallorca 2 anys.

1646

Contra Mateu Rotger, de Formentor de Pollença, acusat de seduir Antonina, filla de Miquel Domingo, manescal. Remarà a les galeres 5 anys.

Contra Antoni Mateu, àlies Xaspillo, sastre, acusat de lenocini (alcavoteria) amb sa pròpia muller. Servirà als exèrcits reials 5 anys.

Contra Agustí Nicolau, àlies Cubech, acusat de violència, de nit, en casa de certa meretriu, tirant pedres, i conèixer-la carnalment. Servirà als exèrcits reials un any.

Contra Miquel Romaguera, àlies Secretari, acusat del mateix. Servirà als exèrcits 2 anys.

Contra Francesc Garí, teixidor d'elli, acusat d'obrir les portes i violar certa dona. Servirà als exèrcits dos anys.

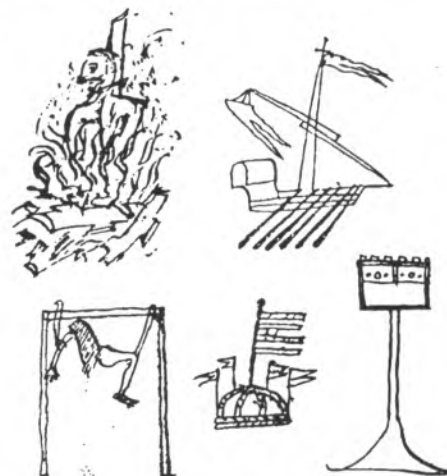
1645

Contra Caterina Massip, muller de Joan Massip de Pollença, acusada d'adulteri. Tancada a la Galera durant un temps indeterminat.

Contra Pere Riera, de Menorca, acusat d'assassinar sa muller Esperança Valls. Exili 5 anys.

Contra Jaume Amer, acusat de violència i conèixer carnalment una meretriu. Servirà als exèrcits reials un any.

Contra Joan Mesquida, de l'Alqueria Rotja de Campos, acusat d'estupe de certa dona. Exili 3 anys.

Dibuixos que apareixen als llibres "Extraordinaris Cúria Criminal", on veim diverses maneres de castigar el "delictes": el foc, l'esquarterament, la galera, el costell i la corona per ridiculitzar els alcavots.

1994, Any Internacional de la Família

Eduard Perales

El reconeixement internacional de l'important paper que la institució familiar exerceix en el desenvolupament econòmic i social de l'individu es va posar de manifest en la reunió preparatòria de l'AIF (Any Internacional de la Família), que l'Organització de Nacions Unides (ONU) va organitzar per als països d'Europa i d'Amèrica del Nord, i que va tenir lloc a La Valeta, Malta.

En aquesta reunió es proclamà que *"la família constitueix la unitat bàsica de la societat"*, i que assumeix *"diverses formes i funcions"* segons el país o nació, i, per tant, els objectius de l'A.I.F. s'haurien d'orientar cap a la recerca de solucions que tenguin en compte les necessitats de tots els tipus de famílies. El Sr. Boutros Ghali, secretari general de l'O.N.U., va assenyalar, al discurs inaugural d'aquesta reunió, que la família està *"profundament involucrada en qüestions com el medi ambient, la igualtat home-dona, el desenvolupament sostenible i els drets humans"*. Més tard, l'Assemblea General de Nacions Unides, baix el lema *"Erigir la democràcia més petita en el centre de la societat"*, i amb la finalitat de debatre i analitzar els seus *"recursos i responsabilitats dins el món en evolució"*, va declarar aquest any 1994, com Any Internacional de la Família.

L'O.N.U. desenvolupa aquesta proclamació al llarg de 62 punts, en els quals exposa els principis que l'inspiren, així com els objectius a aconse-

guir, al mateix temps que fa unes consideracions relatives a la família actual i la seva desigual problemàtica en els diferents indrets del món. Així, mentre que en occident, especialment a Europa i Nordamèrica, els nuclis familiars són objecte de múltiples transformacions, -substitució de la família nombrosa per la d'un únic fill, augment en el nombre de divorcis, incorporació masiva de la dona al panorama laboral, o l'increment notori de parelles sense fills-, a l'Àfrica tenim l'altra cara de la moneda, -les dones tenen el seu primer infant abans de complir els vint anys-, i una situació similar viu una tercera part de les dones del continent latinoamericà.

L'origen i el desenvolupament de la família han passat per múltiples concepcions al llarg de la història de la humanitat. No essent una institució rígida, aquesta, ha estat immersa en el mateix procés de canvi social, econòmic i polític que han pogut experimentar els propis pobles. Les transformacions viscudes a l'Estat Espanyol en aquestes darreres dècades fan que la família tradicional espanyola tenguí, ara, molts de punts en comú, amb les famílies dels diferents països d'Europa.

La Sra. ministra d'Assumptes Socials, Cristina Alberdi, presidenta executiva d'aquest Any Internacional de la Família, ha assenyalat que la família és el *"valor més important de la societat, per la funció que compleix com a suport i escenari per a la socialització de*

PER L'ETIQUETATGE EN CATALÀ de la Coca-Cola

cridau al
telèfon del
consumidor
de Coca-Cola
(gratuït)

900-60 60 60

Plataforma
per la
Llengua

l'individu". I el sociòleg i professor de la Universitat Complutense de Madrid, don Enrique Gil Calvo, opinant al respecte, ens indica que *"Més que cap a una decadència de la família, com temen els defensors conservadors d'aquesta, caminam cap a un canvi diversificador en el qual compareixeran noves fórmules de família"*.

No hi ha dubte que avui dia estam vivint un període de profunda transformació d'aquest nucli de l'estructura social que és la família, sobretot als països occidentals; el descens de natalitat, la incorporació masiva de la dona al món del treball, les noves formes de convivència de la parella i d'altres aspectes, han fet que l'estructura jerarquitzada i patriarcal (el catedràtic d'Història del Dret de l'U.I.B., Roman Pinya Homs, ens diria que a les Illes el que predomina és el matriarcal), es vagi desplaçant per deixar lloc a un altre model, amb relacions més fluïdes i tolerants. Aquests i d'altres aspectes, com pot esser la diversitat familiar, han estat i encara són objecte d'atenció i estudi durant l'any 1994, declarat per l'Organització de Nacions Unides, Any Internacional de la Família.

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

III Exposició Filatèlica a Sant Llorenç

Aquest mes de desembre, de dia 12 a dia 18, a la sala d'exposicions de *Sa Nostra* es podrà visitar la III Exposició Filatèlica a Sant Llorenç des Cardassar, organitzada pel grup filatèlic Gent Cardassana i patrocinada per l'Ajuntament i la Caixa d'Estalvis *Sa Nostra*. Tindrà per lema l'Any Internacional de la Família, ja que aquest any de 1994 que està finalitzant ha estat un any d'estudis, anàlisis i debats entorn de la família, motivats a partir de la seva proclamació per l'Assemblea General de l'ONU. Per això, i abans de què acabi l'any, pensam que filatèlicament podríem aportar la imatge de la família amb els segells que, per Nadal i des d'aquella primera emissió de 1955 (seggell de 0'80 ptes. que reproduïx la Sagrada Família pintada per Domenico Theotokópoulos, àlies *el Greco*), per després, a partir de l'any 1959 (emissió

d'un segell d'1 pta, pintura d'en Goya, també anomenada Sagrada Família) tenir anualment una sèrie commemorant aquesta festivitat.

Així, ja podem anunciar-vos que hi haurà una col·lecció temàtica de Nadal; sobres dits "primer dia"; escacs; segells de característiques i formats no convencionals; resguards de certificats amb mata-segells especials i commemoratius; flors; descobriment d'Amèrica i colonitzadors; etc. Una gran varietat que esperam agradi.

Per dia 17, dissabte, hem demanat a Correus la concessió d'una oficina postal, i un mata-segells especial commemoratiu, que estarà oberta al públic de 10 a 13 i de 15 a 18. Aquest mata-segells és idea d'un al·lot de l'escola de Sant Llorenç Mestre Guillem Galmés, elegit d'entre els 56 dibuixos que els escolars de tercer cicle varen presentar, i que avui reproduïm. L'artista és n'Enric Roca Mayol, i amb aquest escrit li volem donar l'enhorabona perquè, a més, l'elecció del seu dibuix va ésser unànime.

També podrem gaudir d'un sobre i una targeta (aquesta amb un comentari

referent a l'Any Internacional de la Família), numerat i il·lustrat amb motiu d'aquest esdeveniment filatèlic. Durant els dies de l'exposició, a l'horabaixa, es visualitzarà un vídeo d'informació i orientació filatèlica. A hores d'ara no podem assegurar el dia, però hi haurà un col·loqui a càrrec de Joan Miquel Llompart, secretari de la Federació de Societats Filatèliques, que vindrà per parlar-nos del col·leccionisme temàtic. Ja us mantindrem informats.

Eduard Perales

Grup Filatèlic Gent Cardassana

Desitjo que s'agradi

JOYAS DE ORO **Disney** CREACION *finir* ORO 18 KTS.

Joieria * Relotgeria * Fotografia

Garcia Lis

sempre oferint
productes d'actualitat

Major, 47 * Sant Llorenç * T. 838351

Clara

A Tomeu Jaume Jaume

Fa anys, quan encara era petita i innocent, vaig escoltar una història que em marcà per la resta de la meua vida. No és una història meravellosa, no és un conte de fades, tampoc una recerca de nous i millors móns. És tan sols la història d'una nina que dintre de la seva desgràcia sap contagiar i crear alegria allà on no n'hi ha, utilitzant la seva imaginació per alegrar els cors dels malalts d'un hospital, per fer-los oblidar el seu mal i semblar esperances i il·lusió entre les seqüeles d'una guerra mundial.

Temps enrera, no tant com sembla, una terrible guerra assolà Europa i els seus habitants. Tots contra tots lluitaven per a sobreviure contra un règim que censurava i negava tota llibertat personal o comunitària.

Alguns generals es feren famosos per la seva participació en il·lustres batalles, aconseguint així creus al valor, mostrant la llur gallardia a una societat que tan sols desitjava la seva pròpia llibertat. Molts van morir, però dels que se salvaren uns quedaren mutilats e inútils per sempre i altres, com la nostra protagonista, intentaren ajudar els qui, com ella, havien sigut destinats a viure reclosos fins la resta dels seus dies.

Clara era una nina realment bella, morena, amb un cabell llis i brillant que contrastava amb la pal·lidesa del seu rostre i el blau intens del seu mirar. Baixeta i grassona, els seus moviments denotaven una alegria interior que contagiava a tots els malalts de l'habitació.

Tenia vuit o nou anys i la seva forma de parlar semblava ja la d'una adolescent. La seva imaginació no tenia fi i, a la nit, quan ja era fosc, deleitava els seus oients amb històries meravelloses que inventava al moment per animar les ànimes dels que patien, dia a dia, les conseqüències de la guerra.

La visió de l'estança era un tant patètica. Vint llits arreglats deu a la dreta, altres

deu a l'esquerra, separats tan sols per una cortina formaven un passadís central pel que les infermeres passaven amb les safates a l'hora de menjar.

En aquells dies no hi havia molt per dur-se a la boca. Pa i aigua eren tot un aconeixement. Els quadernets de racionaments abundaven entre la gent de la ciutat que a trenc d'alba ja s'aglomerava a les portes dels camions per tal d'aconseguir un poc de pa, llet o arròs per als fills.

Al fons de l'habitació, just al final del passadís, un Jesucrist en la seva creu estava clavat a la paret que, anys enrera, havia estat blanquinosa i, ara, groguenca i decaiguda reflectava els canvis esdevinguts en pocs anys.

Sota el Crist que inspirava confiança i fe entre els malalts es trobava una finestreta petita i estreta. Més que una finestra podríem considerar-la una encletxa que s'havia fet a la paret per l'explosió d'alguna bomba propera.

L'esmentada encletxa representava per a molts malalts una salvació, un oblidar tots els seus problemes. Des d'ella, Clara podia veure més enllà de les parets de l'hospital i, cada dia, pujada a una cadira, narrava minuciosament tot allò que aconeixia a l'altre costat de mur.

- Digues-nos Clara, què veus?

- Plou?- demanaven uns.

- Han sortit els nens a jugar?- demanaven altres.

I era llavors quan els descrivia el paisatge, el vesprejar, les tempestes, els ninots de neu que, en època de treva, es formaven als jardins de l'hospital, els tramvies que creuaven en la llunyania carregats de passatgers que es dirigien d'un lloc a l'altre del país cercant llurs famílies...

Philip era un vellet d'avançada edat que en la seva joventut arribà a ser un dels millors davanters del país.

Escoltava amb il·lusió els relats de la nina, que els contava les anades i vingudes dels nens, que feien córrer la pilota d'un lloc a l'altre de la plaça, creuant als viants.

-Gooool!!- cridava quan la pilota entrava a la porteria, com si amb allò hi anés la vida.

- Philip! L'ha ficada. El nin coix, aquell

que no podia córrer al començament, ara l'ha ficada ell tot sol. Oh! Que feliç sóc! Ell tot sol.

I Philip, amb enyorança, recordava els bons temps en els que ell també feia jugades extraordinàries, i a les grades es posaven drets per celebrar el gol que els donaria la victòria. Sentia, com si fos allà, les ovacions dels amics, recordava les efusives abraçades i la cara de felicitat del seu pare que, orgullós com estava, aplaudia des de les grades anunciant a tots:

- Veieu? aquest és el meu fill.

Martha, per la seva part, era una dona singular. Posseïa una bellesa un tant estranya, exòtica segurament. Alguns cabells blancs començaven a mesclar-se entre els negres i arrissats que foren en altres temps i, al coll algunes rucs apareixien any rera any cada cop més pronunciades. Tot i això Martha no deixava de ser una dona forta i atractiva.

No s'aixecava mai del seu llit, havia perdut la vista i, amb ella, també la il·lusió. Sí, era cega, i amb el temps havia començat a oblidar les cares, els colors... Per na Martha, Clara era els seus ulls. Descrivia per ella les nits de lluna plena amb més entusiasme que per qualsevol altre. Gaudia fent-li recordar el meravellós blau del cel o el roig incandescent que apareix sobre les muntanyes al capvespre.

Quan plovia, descrivia tan bé els camps humits que era quasi possible olorar des del llit els flaires a terra humida, flaire a primavera.

Clara coneixia la vida de cada un dels qui, enllitats com estaven, no es podien moure. En realitat era la seva vida i el seu únic contacte amb l'exterior. I aquella petita encletxa que just baix del Crist de fusta corcada es dissimulava en la façana, era el seu mirall de realitats a mitges.

No tot eren alegries, no. A vegades els malalts patien tans dolors que les històries de Clara resultaven totalment inútils. Però, en general, l'esperança i la paciència ajudaven a suportar els mals tràngols.

Les infermeres que realitzaven el seu treball amb desgana per l'esgotador i desagradable que aquest resultava, tractaven grollament els pacients i es limitaven única i exclusivament a alimentar-los, oblidant la

seva higiene completament.

Com que la majoria eren vells, no es preocupaven ja de la seva salut i esperaven com escurçons la mort d'un d'ells per ficar-ne un altre al seu lloc. "La situació així ho exigia".

Durant dos mesos estigué la nina a l'hospital, i aquells foren els més suportables. Amb el temps les infermeres Caty i Elisabeth, que així s'anomenaven, arribaren a tolerar la mirada conciliadora de la nina que, tantes vegades, les havia tret de les seves caselles.

Clara acostumava a passejar de bon matí. A la seva tornada explicava tot allò que li havia succeït.

- No us ho creureu! Sabeu què he vist? - I els contava com s'havia trobat, per casualitat, amb un màgic que s'havia trencat un peu fent uns jocs malabars, i els descrivia escenes d'un circ que sols existia al capet de la nina, en llur imaginació i en els somnis. Els malalts ho sabien, però callaven, còmplices, deixant disfrutar la nina amb les seves històries fàrcides de fantasia infantil, beneficiosa i innocent.

Les seves passejades eren, en realitat, llargues i avorrides caminades pels passadissos de l'hospital, que seblava més una presó que un sanatori.

Desitjava trobar els seus pares, de qui havia estat separada quan era tan sols un nadó. Guardava, com un tresor, una fotografia d'ells, dels seus pares, amagada dins el baverall.

Imaginava amb il·lusió com seria la trobada després de tants anys.

- Sé que vendran- pensava-. Un dia apareixeran per la porta i la meua mare, mà, es llançarà sobre mi abraçant-me, i el papà m'alçarà en l'aire dient-me com m'estima. I jo els diré que també, que també els estimo molt, i els besaré, i tot, per fi, tornarà a la normalitat.

- Sí, un dia vendran, un dia... - les llàgrimes regalimaven per les dolces i tendres galtes de la noieta que, amb valentia, se les eixugava amb la màniga i entrava a l'estança somrient, inventant una excusa o una història increïble, però que exultava els corets dels qui esperaven, com ella, un final feliç per les seves vides.

Una nit Clara comença a suar. Tenia molt de fred, els ulls li brillaven guspirejant i els braços i el seu petit cos tremolava sota la manta.

Philip oblidà per complet el seu passat i, esforçant-se enormement, es recolzà en el

seu llit per acaronar els negres cabells de la nina, amarat de suor.

- Ei! Petiona meua. Va, què et passa?

Els ulls blaus de Clara descansaren pesosos sobre els del vell que la mirava amargament. Volia parlar però no sortí cap paraula de la seva boca. Els llavis de Clara intentaren ajuntar-se però les dents topaven unes amb altres drignant pels temblors.

La pal·lidesa s'anà accentuant i les galtes perderen la rodonesa característica d'altres temps.

Aquella nit tots els malalts de l'habitació vigilaren des dels llits el transcórrer dels esdeveniments. Alguns com na Martha no podien fer més que sofrir interiorment, sentint una vegada i una altra el respirar irregular i angoixós de la nina i el cruixir de les molles oxidades del llit a l'estremir-se sobre ell.

Clara, en un darrer intent, alçà els ulls cap el Crist de fusta i tragué amb dificultat la fotografia que havia guardat durant tots aquells anys a la butxaca. El va prémer contra el pit i no l'amollà fins les darreries dels seus dies.

Tot li semblava boirós i confús, fins i tot els sons li resultaven massa estridents per la seva oïda. Una mà freda acarona els braços febles, mentre delirant, seguia imaginant els seus desitjos interiors. Es cegava per moments, tan sols podia distingir dues ombres enfront d'ella. Una mà ruda però tendra i l'altra freda i delicada.

- Ah! Ho sabia. Heu vingut? Papà, mare, marona. Que bé que hagi vingut - La veu minvava feble i lentament i es convertia suaument en brunzit pesarós sense moure els llavis.

- Veus, Philip, amic meu, han vingut, veus? han vingut i se m'enporten... lluny.

Philip mirà na Caty amb desesperació, extranyat per la dolçor d'aquella dona que, normalment, es comportava d'una manera diabòlica, fins i tot cruel, amb els malalts. Ara els ulls d'ambdós eren gotes d'aigua que brillaven tendrement baix la llum que encara manava de la nina.

La cortina envoltà el llit de na Clara i tots saberen ja que s'acostava el final... La llum es fongué dins la immensa fosca de la nit.

Martha, que mai no expressava els seus sentiments, sentí els sanglots pujant-li a la gola, els calfreds recurrent l'esquena i un xiulet insistent pitant-li a les orelles.

Les respiracions de la nina, abans irregulars, s'havien aturat, i les de Philip i

l'infermera s'aturaren un moment per l'emoció, pels nervis, i es reanudaren, després, amb més fúria i velocitat.

Uns dies després, el llit de Clara, que restava buit des de feia dos dies, fou ocupat per un jove periodista que passaria allà un parell de dies fins recuperar-se d'una petita ferida de metralla al braç dret.

Els enllitats demanaren al periodista Eduard que els contés tot allò que succeïa a l'altre costat.

Philip desitjà de tot cor sentir el relat dels partits infantils i evocar, així, no tan sols la seva època victoriosa, sinó també les dolces paraules, i ulls eixerits de Clara, la seva millor amiga.

Martha desitjà olorar de nou la terra humida, i molts d'altres observar en llurs mentes els increïbles vesprejars. I Caty, que observava amb dissimul, desitjà molt interiorment, sentir la veu del jove periodista i recordar les tardes que passaven tots plegats escoltant la nina amb qui (ara se n'adonava), no s'havia portat gaire bé. Ara, però ja era massa tard.

N'Eduard respectuós i emocionat per la senzillesa i fermesa d'aquella gent, puja a dalt de la cadira que encara restava baix el Crist. Observà detingudament. Tornà a observar mentre recollia aire i...

- Però, n'estau segurs? - va demanar, pensant que es tractava d'una broma. No creia, no podia creure allò que veien els seus ulls. Ara entenia com la nina de qui tant li havien parlat, s'havia pogut endinsar en al vida i els cors de tots i cadascun dels malalts.

Rera la paret no hi havia res, absolutament res.

A través de l'encletxa sols es podia veure una altra paret, darrera la qual, segurament, s'hi trobava una habitació amb altres vint malalts que patien i vivien, com ells, dolors i melangioses aventures.

- Va, Eduard! Digues-nos, què veus? - insistí Philip.

N'Eduard es girà cap a l'infermera qui li mig somrigué pensant - Comença Eduard, t'estan esperant, comença!! - abaixà la mirada i es perdé pels passadissos del grandios hospital.

- Oh, Clara! - Fou tot el que aconseguí dir Eduard qui, sense haver-la coneguda, sentia ja un profund respecte i admiració per aquella nineta imaginativa, original, feliç i d'esplendorosos ulls blaus, com el blau intens de la mar.

Etape de preparació del sínode de Mallorca "Fer camí junts"

Josep Cerdà i Tomàs

El nostre Bisbe ha convocat el **Sínode diocesà** per al proper curs 1995-96 perquè *"continuu pensant que és convenient i fins i tot necessari en aquests anys darrers del segle...; i voldria que el curs que ara començam fos un any de preparació immediata, fecund i eficaç."*

Per això, davant un esdeveniment d'aquesta envergadura, don Teodor ens demana a tots, en nom del Senyor, que col·laborem amb entusiasme en aquesta preparació sinodal.

La paraula **sínode** significa "fer camí junts", i és el magne esdeveniment de l'Església de Mallorca, una gran Assemblea que creim és la millor resposta que pot donar la nostra Església Diocesana a la societat mallorquina d'aquest final de segle, a la qual vol acompanyar en els seus sofriments i alegries, errors i encerts.

Fa trenta-cinc anys que en la nostra Església de Mallorca no s'ha fet una aturada general, aprofundint sobre tots els aspectes que la concerneixen, i fent una aposta per a la modernització i actualització del seu missatge, i dels mitjans que empra per exercir la seva missió en la societat mallorquina, així com decidir una actuació conjunta per al futur.

Davant la situació actual de canvis profunds i constants, la gent no s'arrisca, i en tots els àmbits (econòmic, polític, religiós, social...) prefereix la seguretat del passat que la innovació del futur. Per això, en aquest moment delicat i crucial, la nostra Església de Mallorca vol revisar-se a la llum de l'E-

vangeli per tal d'oferir el missatge cristià a la gent del nostre temps amb el testimoni d'una acció compromesa i un llenguatge entenedor.

El **Sínode** és convocat pel Sr. Bisbe com a cap de l'Església Diocesana, exercint la seva funció de Pastor i després de consultar el seu equip de govern, els sacerdots i les comunitats de religiosos/es, consells parroquials, moviments seglars i altres grups d'Església. I tot el que s'acordi per majoria amb l'aprovació del Bisbe és vinculant per a tota la diòcesi, perquè del **Sínode** en surten les declaracions i decrets que afecten tot el territori diocesà.

Tot el curs 94-95 està dedicat a la preparació d'aquest magne esdeveniment eclesial. Així, com més gent participi en la reflexió i maduració del **Sínode**, més completa serà l'anàlisi que ens permetrà fer camí cap a l'Església del segle vinent. Per això, estau convidats a que doneu la vostra visió personal, tant si sou creients com si no, responent a les qüestions següents i que trobareu en el material que periòdicament us facilitarà la parròquia:

1.- On es troba la societat mallorquina actual? Quines realitats positives hi descobrim, i quines mancances té? (Ha de ser contestada abans de Nadal).

2.- On es troba l'Església mallorquina actual? Quines realitats positives hi descobrim, i quines mancances té? (Ha de ser contestada abans de Pasqua).

3.- Què demanam al **Sínode diocesà**? (Ha de ser contestada abans d'acabar el mes de maig).

Agraint per endavant la vostra col·laboració, podeu fer arribar la vostra opinió a la parròquia, la qual s'encarregarà de transmetre-la a la Secretaria de Pastoral.

Tal dia com avui

ARA FA 90 ANYS

* Que començaren a fabricar-se bosses d'argent a Sant Llorenç.

ARA FA 55 ANYS

* Que Elvira Sivila fou nomenada comare del poble.

ARA FA 20 ANYS

* Que acordaren fer un parc infantil a a l'Escola Nova.

ARA FA 10 ANYS

* Que passaren per Ses Sitges les primeres escoles de Mallorca, el Liceu Balear i Mata de jonc.

* Que diferents grups polítics i econòmics de la zona organitzaren una trobada a Sa Punta de n'Amer, per tal de demanar la seva conversió en zona protegida.

ARA FA 5 ANYS

* Que legalitzaren l'associació de veïns "Es Riuet", a S'Illot.

Josep Cortès

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480

Sant Llorenç

Màxima 27
Mínima 9
Mitja 18'7

Màxima mitja 23'1
Mínima mitja 14'4

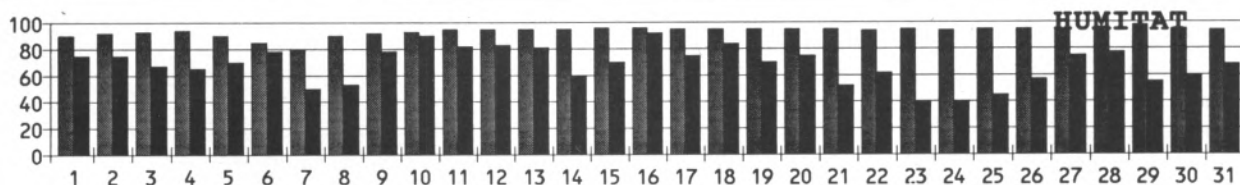
Resum comparatiu del mes d'octubre

	1993		1994
Boires	-	☀	-
Tempestes	3	☁	17
Calabruixades	-	☀	-
Pluja (l/m2)	102	☔	3135
Dies de cel serè	4	☀	9
Dies de cel cobert	9	☁	8
Dies de cel nuvolat	17	☁	14
Gelades	-	❄	-
Pols d'Àfrica	-	☔	-
Pluja acumulada any	364'8	☔	594'3

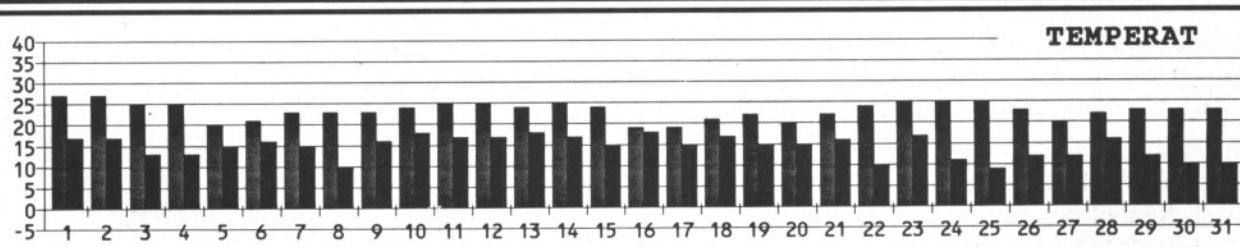
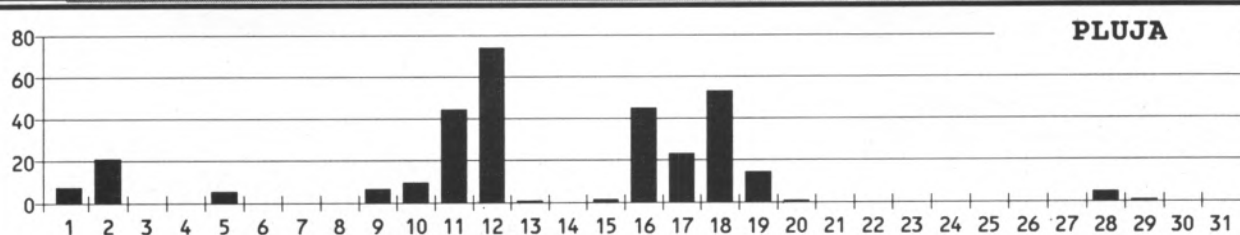
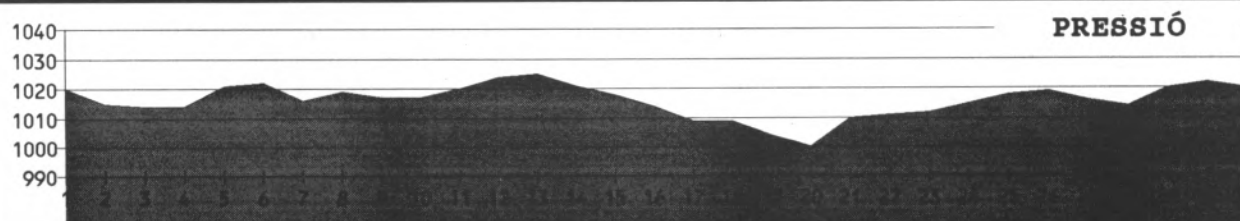
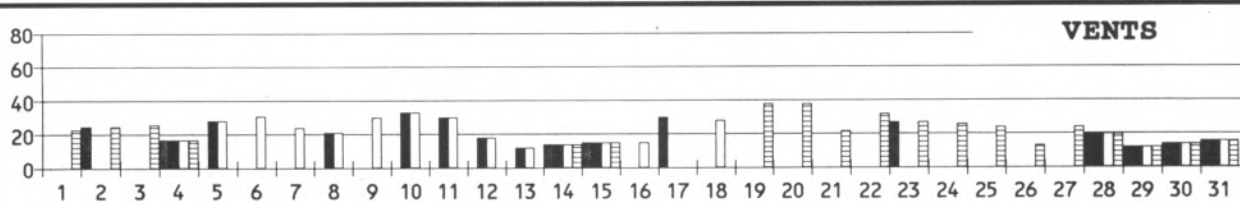
Gràcies als col·laboradors, sabem que ha plogut a:

Ses Planes (Ca'n Toni)	348
Son Vives (Ca'n Pedro)	318
Son Roca	265
Sa Fontpella	313'5
Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	345'9
Son Sureda (Ca'n Tomeu)	370
Son Costes (Ca'n Salvador)	393

Des d'on ha bufat el vent

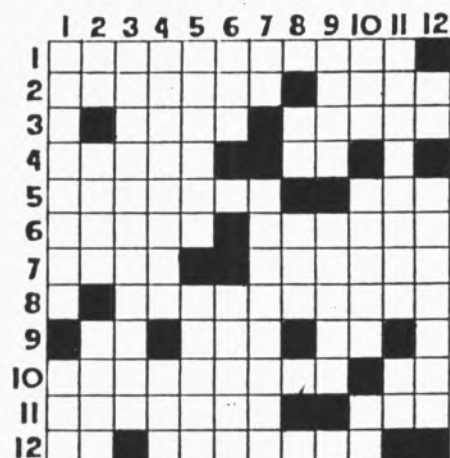

N
S
E
O

MOTS ENCREUATS

Horitzontals: 1.-Teoria de les monades. 2.-Vermellor de la pell deguda a una congestió capilar. Conjunció emprada familiarment per a anunciar la conclusió d'un sil·logisme 3.-Consonant. Referència. Que té l'aparença de l'òpal. 4.-Començament. Que gaudeix de bona salut. Nom de lletra. 5.-Que produeix tòfones. Consonant. Símbol del sofre. 6.-Orina expel·lida. Dilatació. 7.-Anella. Macer. 8.-Símbol del iode. Semblanta a l'arena. 9.-iclac led lobmiS. Petit. Sodi. Consonant. 10.-Beguda composta d'aigua, sucre i suc de llimona. Nom de lletra. 11.-Que lloa. L'esquena d'un ganivet. 12.-cemeG. Grup de mamífers pisciformes, completament aquàtics, al qual pertanyen les balenes.

Verticals: 1.-Que constitueix un mèrit. Planta anual de la família de les linàcies. 2.-Metall groc. La muller del fill. En aquell lloc. 3.-Acció de niar. 4.-Posar al calçat uns tacons nous. Còdol. 5.-Dins. Fig. eemigració en massa. 6.-Arbre muntanyenc semblant a l'om. La segona. Caricatura. 7.-Nota musical. Picar de nou. 8.-Símbol de l'oxigen. Pinyol de l'oliva i altres fruits. Al rev., foguera. Cinc-cents. Símbol del carboni. 9.-Gep. Familiarment capell de copa alta. Un. 10.-Violenta irritació contra algú. La part del membre inferior que va des del genoll al peu. Símbol del cesi. 11.-Gla. Fill d'en Noé. Símbol del calci. 12.-Nàusea. Qualsevol de les nimfes marines

que se suposaven habitar els esculls i atreure-hi amb llurs cants els navegants.

Solució

Horitzontals: 1.-Monadologia. 2.-Eritema. 3.-R. Dada. Opal. 4.-Inici. Sa. A. 5.-Tofoner. G. S. 6.-Orins. Ectasi. 7.-Raca. Porrer. 8.-I. Areniforme. 9.-Ac. Xic. Na. N. 10.-Llimonada. Ce. 11.-Lloador. Cas. 12.-Ia. Cetacis.

Verticals: 1.-Meritori. Lli. 2.-Or. Nora. Alla. 3.-Nidificació. 4.-Atacornar. Mac. 5.-Dedins. Exode. 6.-Oma. E. Ninot. 7.-La. Repicara. 8.-O. Os. coF. D. C. 9.-Gepa. Trona. I. 10.-Ira. Garra. Cs. 11.-Aglà. Sem. Ca. 12.-Oi. Sirenes.

BROU DE LLETRES

C B R O S A L D D A B P
T A G A R B A L L O L L
A H B F O P F A L M K D
L I G C A R E R A P B R
O J K L D A E G M A C S
G R M N E T Q H P R G T
B E R T S A L L U E H O
D R E R D M C I G U I P
R E A R E V I L O G J B
F R S T I B P J L I F C
S I X I M C L K E F D E
C C A Z A R E N U R P D
A R S T A C D F K L R T
O A B V F T E V E C I O

Apa! a cercar dins aquest brou de lletres els noms de deu arbres o arbusts que solen campar per les terres llorencines.

Solució

Garballó, llampúgol, ullastre, mata, figuera, olivera, pi, cirerer, prunera i parera.

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
	56 95 53
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

Joieria Femenias

**l·listes de noces
objectes de regal**

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

El teu esforç pot ajudar a protegir el medi ambient

Seleccionant els fems i utilitzant els contenidors apropiats

Aprofita els Punts Verds

CONTENIDOR RECTANGULAR BLAU

Sí tot tipus de paper, preferentment d'oficina, revistes, diaris...

No papers bruts, amb restes de menjar, oli...

CONTENIDOR RECTANGULAR BLAU

Sí cartons de tot tipus, doblegats o tallats perquè ocupin poc espai.

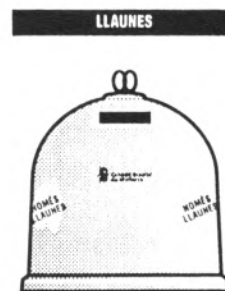
No tetrabricks, perquè tenen una làmina plastificada o d'alumini a dins.

CONTENIDOR IGLÚ VERMELL

Sí roba i sabates que es puguin tornar a utilitzar.

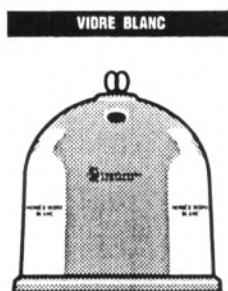
No roba bruta. Sabates molt gastades.

CONTENIDOR IGLÚ PLATEJAT

Sí llaunes de begudes i de conserves.

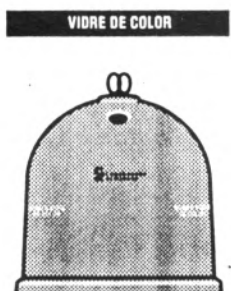
No altres objectes metàl·lics.

CONTENIDOR IGLÚ BLANC

Sí botelles i pots de vidre transparent sense els taps.

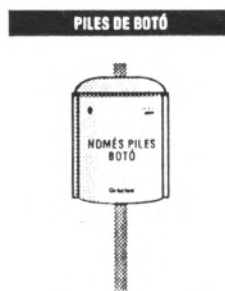
No taps ni bombetes.

CONTENIDOR IGLÚ VERD

Sí botelles de vidre no transparent (verd, ambre...) sense els taps.

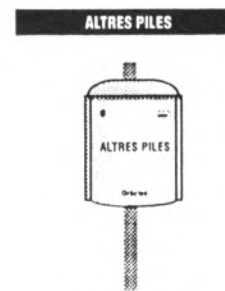
No taps ni bombetes.

CONTENIDOR GROC

Sí tan sols piles de botó. Els comerços poden sol·licitar un contenidor propi que recollirà l'Ajuntament.

No altres tipus de piles.

CONTENIDOR GROC

Sí tots els altres tipus de piles que no siguin de botó.

No piles de botó.

CONTENIDOR QUADRAT TARONJA

Sí oli comestible que ja no s'utilitza (d'oliva, soja, gira-sol...).

No oli de maquinària.

CONTENIDOR QUADRAT GRIS

Sí oli de maquinària.

No oli d'alimentació.

CONTENIDOR METÀL·LIC GROS

Sí objectes i trastos que ja no s'utilitzen. Si són molt voluminosos és preferible telefonar al servei gratuït de recollida.

No restes de jardineria.

APROFITA ELS
PUNTS VERDS

CENTRES DE
RECOLLIDA
SELECTIVA DE
RESIDUS

És un missatge del

Consell Insular
de Mallorca

per una Mallorca més neta.

Anuncis

Text: **Josep Cortès**

Fotos: **Xisca Santandreu**

Vosaltres trobau que l'Ajuntament ha de consentir que siguin el sol, el vent i la pluja els que arrassin els cartells de l'any tirurany?

I creis que el taulell d'anuncis de la carretera de Son Servera ha d'estar xapat de dalt a baix i tot ple de pelle-ringos de paper?

Quina funció us sembla que compleixen els caixonets amb vidriera que hi ha a la plaça Nova i vora la botiga de ca'n Sollo? Hi ha qualcú capaç de destriar el contingut dels escrits, tots coberts d'humitat i amb la tinta tan escampada que els fa il·legibles?

Per què, havent-hi aprovada una llei de normalització lingüística encara n'hi ha un que està en castellà?

Si no son capaços de posar-hi informació actualitzada, que els retirin, i almanco no faran llàstima i no donaran una imatge de brutícia i abandó.

